

ЗАКОН ЗА ОПШТАТА УПРАВНА ПОСТАПКА

КОНСОЛИДИРАН ТЕКСТ 1

ПРВ ДЕЛ

ОПШТИ ОДРЕДБИ

Г л а в а I

ОСНОВНИ НАЧЕЛА

Член 1

(1) Според овој закон се должни да постапуваат министерствата, другите органи на државната управа, организации утврдени со закон и други државни органи, кога во управните работи, непосредно применувајќи ги прописите решаваат за правата, обврските или правните интереси на физички лица, правни лица или на други странки (во натамошниот текст: странки).

(2) Според овој закон се должни да постапуваат и правни и други лица на кои со закон им е доверено да вршат јавни овластувања кога решаваат за работите од ставот (1) на овој член.

(3) Според овој закон се должни да постапуваат органите на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје, кога во вршењето на надлежностите решаваат во управни работи за права, обврски или правни интереси на странките во согласност со закон.

Управни работи

Член 2

(1) Во смисла на овој закон, управни работи претставуваат сите акти и дејствија преку кои се изразуваат и извршуваат надлежностите на јавната администрација.

(2) Управни акти во смисла на ставот (1) од овој член се сите оние акти и дејствија со коишто се решава за правата, обврските или правните интереси на странките во управната постапка.

Супсидијарна примена на законот

Член 3

(1) Во управните области за кои со закон е пропишана посебна постапка, се постапува според одредбите на тој закон.

(2) Според одредбите на овој закон се постапува по сите прашања во управните области што не се уредени со посебен закон, како и кога по исклучок се применува членот 221 став (3) од овој закон

Начело на законитост

Член 4

(1) Органите од членот (1) од овој закон кога постапуваат во управни работи, решаваат врз основа и во рамките на закон и меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот и други прописи на државните органи и на правните и други лица во вршењето на јавни овластувања.

(2) Во управните работи во кои органот кој со закон или со пропис заснован на закон е овластен да решава по слободна оценка, решението мора да биде донесено во рамките на овластувањата утврдени со закон и во согласност со целта за која е дадено овластувањето.

(3) Одредбите на овој закон важат и за случаите во кои органот е овластен во управните работи да решава по слободна оценка.

Заштита на правата на странките и заштита на јавниот интерес

Член 5

(1) Органите од членот 1 на овој закон се должни во вршењето на работите на јавниот интерес да ги почитуваат со закон заштитените права и интереси на странките.

(2) При водењето на постапката и при решавањето, органите од членот 1 на овој закон се должни на странките да им овозможат што полесно да ги заштитат и остварат своите права, водејќи притоа сметка остварувањето на нивните права да не биде на штета на други странки, ниту во спротивност со јавните интереси утврдени со закон.

(3) Кога службеното лице во текот на постапката ќе дознае или оцени дека определена странка има основа за остварување на некое право, е должно да и укаже на тоа.

(4) Ако врз основа на закон на странките им се наложуваат обврски, спрема нив ќе се применуваат оние мерки предвидени со закон кои се поповолни за нив, ако со тие мерки се постигнува целта на законот.

Начело на еднаквост, непристрасност и објективност

Член 6

Органите во управната постапка се должни да обезбедат, еднаква, непристрасна и објективна примена на законите и другите прописи во решавањето на управните работи.

Начело на сервисна ориентација на органите

Член 7

Кога органите од членот 1 на овој закон решаваат во управни работи, сервисно се ориентирани кон остварувањето на правата и интересите на странките.

Начело на ефикасност

Член 8

Кога органите од членот 1 на овој закон решаваат во управни работи, должни се да обезбедат ефикасно остварување на правата и интересите на странките во управната постапка.

Начело на материјална вистина

Член 9

Во управната постапка мора да се утврди фактичката состојба на работите и за таа цел мора да се утврдат сите факти што се од важност за донесување на законито и правилно решение.

Начело на сослушување на странките

Член 10

(1) Пред донесување на решението на странката мора да и се даде можност да се изјасни за фактите и околностите што се од важност за донесување на решението.

(2) Решение може да се донесе без претходно изјаснување на странката само во случаите утврдени со закон.

Начело на одговорност

Член 11

(1) Органите од членот 1 на овој закон, кога решаваат во управни работи, се одговорни за штетите предизвикани со преземање на незаконити дејствија или со незаконито одбивање да се преземе соодветно дејствие.

(2) Органите од членот 1 на овој закон се одговорни и за писмените информации кои ги даваат на странките, дури и кога давањето на информации не е задолжително во постапката.

Оцена на доказите

Член 12

Кои факти ќе ги земе како докажани одлучува овластеното службено лице по свое уверување врз основа на совесна и грижлива оцена на секој доказ посебно и на сите докази заедно, како и врз основа на резултатот од целокупната постапка.

Самостојност во решавањето

Член 13

(1) Органот ја води управната постапка и донесува решение самостојно во рамките на овластувањата утврдени со закон и друг пропис.

(2) Овластеното службено лице на органот надлежен за водење на постапката, самостојно ги утврдува фактите и околностите и врз основа на така утврдените факти и околности ги применува законите и другите прописи на конкретен случај.

Право на жалба

Член 14

(1) Правото на жалба против поединечни правни акти донесени во постапка во прв степен пред орган на државната управа или организација и друг орган што врши јавни овластувања се уредува со закон.

(2) Под условите утврдени со закон странката има право на жалба и кога првостепениот орган во определениот рок не донел решение по нејзиното барање.

(3) Против решението донесено во втор степен не е допуштена жалба.

Конечно решение

Член 15

(1) Решение против кое не е изјавена жалба во управната постапка, или пак жалбата е искористена, а со кое странката се стекнала со некое право, односно со кое на странката и е определена некаква обврска, е конечно во управната постапка.

(2) Конечно решение во управната постапка може да се поништи, укине или измени само во случаите утврдени со закон.

Правосилност на решение

Член 16

(1) Решение против кое не може да се изјави жалба, ниту да се поведе управен спор, а со кое странката стекнала определени права, односно со кое на странката и се определени обврски е правосилно решение.

(2) Решението станува правосилно и доколку странката се откаже од правото на жалба.

(3) Правосилно решение во управна постапка може да се поништи, укине или измени само во случаите утврдени со закон.

Економичност и итност на постапката

Член 17

Постапката се води економично и итно без одлагање, со што помалку трошоци и губење време за странката и за другите лица кои учествуваат во постапката, но така што ќе се прибави сè што е потребно за правилно утврдување на фактичката состојба и за донесување на законито и правилно решение.

Помош на неукa странка

Член 18

(1) Органот што ја води постапката се грижи незнаењето и неукоста на странката и на другите лица кои учествуваат во постапката да не бидат на штета на правата што им припаѓаат според законот.

(2) Органот што ја води постапката се грижи и за информираноста на странката за текот на управната постапка.

Употреба на јазиците и писмата

Член 19

(1) Во управната постапка службен јазик е македонскиот јазик и неговото кирилско писмо.

(2) Во управната постапка што се води во органите на државната управа, другите државни органи, органите на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје, правните и други лица на кои со закон им е доверено вршење на јавни овластувања, друг јазик што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните и неговото писмо, се користи во согласност со овој закон.

(3) Странките и другите учесници во постапката кои не се државјани на Република Македонија, а не го разбираат македонскиот јазик и неговото кирилско писмо, имаат право на преведувач.

Употреба на изразот " орган "

Член 20

Под орган што ја води управната постапка, односно што решава во управни работи се подразбираат министерствата, другите органи на државната управа, други државни органи, органите на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје, правни и други лица на кои со закон им е доверено вршење на јавни овластувања, ако со закон поинаку не е определено.

Г л а в а II

НАДЛЕЖНОСТ

1. Стварна и месна надлежност

Член 21

(1) Стварната надлежност за решавање во управната постапка се определува со закон со кој се уредува управната област или се определува надлежноста на органите што решаваат во управната постапка.

(2) Месната надлежност се определува според актите за внатрешна организација на органите што решаваат во управната постапка.

Член 22

За решавање на управни работи во прв степен стварно надлежни се органите определени со членот 20 на овој закон, освен ако со закон не е определена надлежност на други органи.

Член 23

Во управните работи е надлежен соодветниот орган на државната управа во рамките на неговата надлежност утврдена со закон.

Член 24

- (1) Ниеден орган не може да преземе определена управна работа од надлежност на друг орган.
- (2) Органот надлежен за решавање во определена управна работа може само врз основа на изрично законско овластување да го пренесе врз друг орган решавањето на таа работа.
- (3) Стварната и месната надлежност не можат да се менуваат со договор на странките, со договор на органите и странките, ниту со договор на органите, освен ако со закон поинаку не е определено.

Член 25

- (1) Во рамките на прописите предвидени во членот 21 став (2) на овој закон, месната надлежност се определува:
 - 1) во работите кои се однесуваат на недвижност - според местото каде што се наоѓа таа;
 - 2) во работите кои се однесуваат на надлежноста на органите на државната управа, други државни органи и органи на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје - според местото на нивното седиште, во работите кои се однесуваат на дејноста на правните и други лица на кои со закон им се доверени јавни овластувања - според местото на нивното седиште, а ако имаат деловни единици - според седиштето на деловната единица;
 - 3) во работите кои се однесуваат на водење дуќан или на професионална дејност на одделни лица која се врши или ќе се врши во определено место - според седиштето на дуќанот, односно според местото каде што се врши дејноста;
 - 4) во други работи - според живеалиштето на странката. Кога има повеќе странки, надлежноста се определува според странката спрема која барањето е насочено. Ако странката нема живеалиште во Република Македонија, надлежноста се определува според местото на нејзиното престојувалиште, а ако нема престојувалиште, според местото на нејзиното последно живеалиште, односно престојувалиште во Република Македонија и
 - 5) ако месната надлежност не може да се определи според ставот (1) точки 1, 2, 3 и 4 на овој член, таа се определува според местото каде што настанала причината за водење на постапката.
- (2) Во работите кои се однесуваат на брод или на воздухоплов, или во кои поводот за водење на постапката настанал на брод или на воздухоплов, месната надлежност се определува според матичното пристаниште на бродот, односно на воздухопловот.
- (3) Одредбите од ставовите (1) и (2) на овој член се применуваат ако со посебни прописи поинаку не е определено.

Член 26

- (1) Ако според одредбите на овој закон истовремено биле месно надлежни два или повеќе органи, надлежен е оној орган што прв ја повел постапката.
- (2) Органот што ја повел постапката како месно надлежен ја задржува надлежноста и кога во текот на постапката ќе настанат околности според кои би бил месно надлежен друг орган. Органот што ја повел постапката може предметот да му го отстапи на органот кој според новите околности станал месно надлежен, ако со тоа значително се олеснува постапката особено за странката.

Член 27

- (1) Секој орган по службена должност во текот на целата постапка внимава на својата стварна и месна надлежност.

(2) Ако органот најде дека не е надлежен да постапува по определена управна работа, ќе постапи во согласност со членот 63 ставови (3) и (4) на овој закон.

(3) Ако ненадлежниот орган извршил некое дејствие во постапката, надлежниот орган кому што му е отстапена работата ќе цени дали некое од тие дејствија ќе треба да се повтори.

2. Странки со дипломатски имунитет

Член 28

(1) Ако во управна постапка странка е странец кој ужива право на дипломатски имунитет во Република Македонија, странска држава или меѓународна организација, важат правилата на меѓународното право признаени од страна на Република Македонија.

(2) Во случај на сомневање за постоењето и за обемот на правото на дипломатскиот имунитет, објаснување дава органот на државната управа надлежен за надворешни работи.

(3) Службените дејствија што се однесуваат на лицата кои уживаат право на дипломатски имунитет се врши со посредување на органот на државната управа надлежен за надворешни работи.

3. Просторно ограничување на надлежноста

Член 29

(1) Секој орган службената работа ја врши во границите на своето подрачје.

(2) Ако постои опасност од одлагање, а службеното дејствие треба да се изврши надвор од границите на подрачјето на органот, органот може да го изврши и надвор од границите на своето подрачје. Тој е должен за тоа веднаш да го извести органот на чие подрачје го презел дејствието.

(3) Ако службените дејствија треба да се извршат во објект кој го користат органите на одбраната и безбедноста, како и казнено-поправните и воспитнопоправните установи, дејствијата се вршат по претходно пријавување кај одговорното лице на објектот и по спогодба со него.

(4) Службените дејствија кои се вршат на екстериторијално подрачје се вршат со посредување на органот на државната управа надлежен за надворешни работи.

4. Судир на надлежностите

Член 30

(1) Судирот на надлежностите меѓу органите на државната управа го решава Владата на Република Македонија.

(2) Судирот на надлежностите меѓу органите на државната управа и правни и други лица, на кои со закон им се доверени јавни овластувања, го решава Владата на Република Македонија.

(3) Судирот на надлежностите меѓу организациони единици кои се основани со задача да вршат определени управни работи од надлежност на органот на државната управа - ги решава органот на државната управа од чија надлежност вршат работи организационите единици.

Член 31

(1) Кога два органи ќе се изјаснат за надлежни или за ненадлежни за решавање во иста управна работа, предлог за решавање на судирот на надлежностите го поднесува органот кој последен одлучувал за својата надлежност, а може да го поднесе и странката.

(2) Органот што го решава судирот на надлежностите истовремено ќе го поништи решението кое во управната работа го донел ненадлежниот орган, односно ќе го поништи заклучокот со кој надлежниот орган се изјаснил како ненадлежен и списите на предметот ќе ги достави до надлежниот орган.

(3) Против решение со кое се одлучува за судирот на надлежностите странката не може да изјави посебна жалба, ниту да води посебен управен спор.

Член 32

(1) Ако органот во судирот на надлежноста смета дека со решението со кое се одлучува за судирот на надлежностите му е повредено некое право, може да изјави жалба.

(2) Ако органот надлежен за решавање по жалбата од ставот (1) на овој член утврди дека решението за судирот на надлежноста не е засновано врз закон или пропис, ќе ги расправи односите кои поради тоа настанале меѓу органот што се жалел и органот кој со решението на судирот на надлежностите е огласен за надлежен, водејќи сметка за правата кои според закон или друг пропис му припаѓаат на органот што се жалел. Решението донесено по жалбата се смета како првостепено решение за односите кои се решаваат со него.

(3) Жалбата од ставот (1) на овој член и решението донесено по неа немаат влијание врз управната постапка во конкретниот предмет.

5. Службено лице овластено за водење на постапката и за решавање

Член 33

(1) Во управна работа за чие решавање е надлежен орган на државната управа, решението во управната постапка го донесува функционерот што раководи со органот.

(2) Функционерот што раководи со органот на државната управа, може да овласти друго службено лице од истиот орган за донесување на решение во управните работи од определен вид.

(3) Овластувањето од ставот (2) на овој член, го опфаќа и водењето на постапката што му претходи на решавањето.

Член 34

Во колегијалните органи решението во управни работи го донесува колегијалниот орган, ако со закон или друг пропис не е определено член на колегијалниот орган да донесува решенија во управната постапка.

Член 35

(1) Ако за решавање во управна работа е надлежна Владата на Република Македонија, орган на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје, постапката ја води органот на

управата во чиј делокруг спаѓа таа работа, ако со закон или пропис не е определено постапката да ја води друг орган.

(2) Во случајот од ставот (1) на овој член органот, односно другото службено лице кое ја водело постапката му поднесува на органот надлежен за решавање писмен извештај и предлог на решение, ако со посебни прописи не е определено таков извештај да поднесува комисија или друг орган.

Член 36

Во управните работи во кои решава правно и друго лице на кое со закон му е доверено јавно овластување, решението го донесува индивидуалниот орган, односно лицето кое врши соодветна функција, ако со закон, односно со општ акт на правното лице не е определен друг орган или лице кое ќе решава во управната работа.

Член 37

(1) Функционерот што раководи со органот, односно друг носител на јавна функција може да овласти друго службено лице на тој орган да презема дејствија во постапката пред донесувањето на решението.

(2) Ако во даденото овластување нема ограничување, службеното лице е овластено да ги врши сите дејствија во постапката, освен донесување на решенија или заклучоци со кои се оневозможува натамошно водење на постапката.

6. Правна помош

Член 38

(1) За извршување на одделни дејствија во постапката што треба да се преземат надвор од подрачјето на надлежниот орган, овој орган ќе го замоли органот на чие подрачје треба да се преземе дејствието.

(2) Органот надлежен за решавање во управната работа може, заради полесно и побрзо извршување на дејствието или заради одбегнување на непотребни трошоци, вршењето на одделно дејствие во постапката да му го довери на друг орган овластен за преземање на такво дејствие.

Член 39

(1) Органите на државната управа, другите државни органи, органите на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје, правни и други лица кои имаат јавно овластување за решавање во управните работи, должни се едни на други да укажуваат правна помош во управната постапка. Оваа помош се бара со посебна молба.

(2) Заколениот орган е должен да постапи по молбата во рамките на своето подрачје и надлежностите без одлагање, а најдоцна во рок од 15 дена од денот на приемот на замолницата.

(3) Правна помош за извршување на одделни дејствија во постапката може да се бара од судовите, само ако тоа е предвидено со закон или друг пропис. По исклучок органите од ставот (1) на овој член можат да бараат од судовите да им се достават списите што се потребни за водење на управната постапка. Судовите се должни да постапуваат по барањето ако со тоа не се попречува самата судска постапка. Судот може да го определи рокот во кој списите мора да му се вратат.

(4) За правна помош до органите на странска држава, важат одредбите на меѓународните договори, а ако нема договори се применува начелото на заемност. Во случај на сомневање за постоење на заемност, објаснување дава органот на државната управа надлежен за надворешни работи. Во таков случај надлежниот орган ќе се обрати за објаснување преку органот на државната управа надлежен за правда.

(5) Органите на Република Македонија им укажуваат правна помош на органите на странски држави на начин определен во законите на Република Македонија. Органот ќе ја одбие правната помош ако се бара дејствие што му е спротивно на правниот поредок на Република Македонија. Дејствието што е предмет на молбата може да се изврши и на начин што го бара органот на странската држава, ако таа постапка не е спротивна на правниот поредок на Република Македонија.

(6) Ако со меѓународни договори не е предвидена можност за непосредна комуникација со странски органи, органите комуницираат со странските органи преку органот на државната управа надлежен за надворешни работи.

7. Изземање

Член 40

Службеното лице кое е овластено да решава или да извршува одделни дејствија во постапката, ќе се из земе од работата во предметот, ако:

- 1) во предметот во кој се води постапката е странка, сосопственик односно сообврзник, сведок, вештак, полномошник или законски застапник на странката;
- 2) со странката, со застапникот или со полномошникот на странката е роднина по крв во права линија, а во странична линија заклучно до четврти степен, брачен другар или роднина по брачниот другар заклучно до втор степен и тогаш кога бракот престанал;
- 3) со странката, со застапникот или со полномошникот на странката е во однос на старател, посвоител, посвоеник или хранител и
- 4) во првостепената постапка учествувал во водењето на постапката или донесувањето на решението.

Член 41

Службеното лице кое треба да решава во определена управна работа или да изврши некое дејствие во постапката, штом ќе дознае дека постои некоја причина за изземање од членот 40 на овој закон, должно е да ја прекине секоја натамошна работа врз предметот и за тоа да го извести органот надлежен за решавање за изземањето. Ако службеното лице смета дека постојат други околности кои го оправдуваат неговото изземање, за тоа ќе го извести истиот орган, не прекинувајќи ја работата.

Член 42

(1) Странката може да бара изземање на службеното лице од причините наведени во членот 40 на овој закон, како и кога постојат други околности што ја доведуваат во сомневање неговата непристрасност. Во своето барање странката мора да ги наведе околностите за кои смета дека постои некоја од причините за изземање.

(2) Службеното лице за кое странката барала изземање поради некоја од причините наведени во членот 40 на овој закон, не може сè до донесувањето на заклучокот за ова барање да врши никакви дејствија во постапката, освен оние што не трпат одлагање.

Член 43

(1) За изземање на член на колегијално тело на Собранието на Република Македонија, одлучува самото тело, а за изземање на претседателот на колегијалното тело одлучува Собранието на Република Македонија

(2) За изземање на службеното лице на органот на државната управа одлучува функционерот кој раководи со тој орган.

(3) За изземање на функционерот кој раководи со органот на државната управа одлучува Владата на Република Македонија.

(4) За изземање на член на колегијален орган на Владата на Република Македонија, одлучува самиот колегијален орган, а за изземање на претседателот на колегијалниот орган одлучува Владата на Република Македонија.

(5) За изземање на службеното лице во органите на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје, одлучува градоначалникот.

(6) За изземање на градоначалникот кога решава во управната постапка, одлучува министерот кој раководи со министерството од соодветната област.

(7) За изземањето се одлучува со заклучок кој мора да се донесе во рок од осум дена од денот на поднесувањето на барањето.

Член 44

(1) Во заклучокот за изземањето ќе се определи друго службено лице кое ќе решава, односно ќе врши одделни дејствија во постапката во врска со предметот во кој е определено изземањето.

(2) Против заклучокот со кој се определува изземањето не е допуштена посебна жалба.

Член 45

(1) Одредбите на овој закон за изземање согласно се применуваат и врз записничарот.

(2) Заклучокот за изземање на записничарот го донесува службеното лице кое ја води постапката.

Г л а в а III

СТРАНКА И НЕЈЗИНОТО ЗАСТАПУВАЊЕ

1. Странка

Член 46

Странка во управната постапка е лице по чие барање е поведена постапката или против кое се води постапката, или кое заради заштита на своите права и интереси има право да учествува во постапката.

Член 47

(1) Странка во управната постапка може да биде секое физичко и правно лице.

(2) Државни органи, деловна единица на претпријатие, здруженија, населба, група лица и други кои немаат својство на правно лице, можат да бидат странки, ако можат да бидат носители на правата и обврските за кои се решава во управната постапка.

(3) Странка може да биде и синдикална организација, ако управната постапка се однесува на некакво право или правен интерес на член на таа организација.

Член 48

(1) Странки во управната постапка можат да бидат здруженијата на граѓани, фондации и политички партии што според општиот акт имаат за цел да штитат определени права и интереси на своите членови, кои во согласност на својот член можат од негово име да поднесат барање што се однесува на такви права и интереси, како и да стапат во веќе поведената постапка со сите права на странка.

(2) Ако со општиот акт на субјектите од ставот (1) на овој член е предвидено, можат да го застапуваат членот на негово барање.

Член 49

(1) Ако јавниот обвинител, јавниот правобранител или други државни органи со закон се овластени во управната постапка да ги застапуваат јавните интереси, имаат права и должности на странка, во рамките на овластувањата утврдени со закон.

(2) Органите од ставот (1) на овој член во управната постапка не можат да имаат пошироки овластувања отколку што ги имаат странките, освен ако такви овластувања им се дадени со закон.

2. Процесна способност и застапник по закон

Член 50

(1) Странка која е наполно деловно способна може сама да ги врши дејствијата во постапката (процесна способност).

(2) За процесно неспособно лице дејствијата во постапката ги врши неговиот застапник по закон. Застапник по закон се определува врз основа на закон или со акт на надлежниот орган на државната управа, донесен врз основа на закон.

(3) Правното лице ги врши дејствијата на постапката преку својот претставник, односно застапник по закон. Претставникот, односно застапник по закон на правното лице се определува со општиот акт на правното лице, ако не е определен со закон или со акт на надлежниот државен орган донесен врз основа на закон.

(4) Државниот орган ги врши дејствијата во постапката преку претставникот определен со закон, деловната единица на организацијата или заедницата - преку лицето кое раководи со работата на деловната единица, населба, односно групи лица кои немаат својство на правно лице - преку лицето кое ќе го определат, ако со посебни прописи поинаку не е определено.

(5) Кога органот што ја води постапката ќе утврди дека застапник по закон на лице под старателство не покажува потребно внимание во застапувањето, за тоа ќе го извести органот за старателство.

Член 51

(1) Во текот на целата постапка органот по службена должност внимава дали лицето кое се појавува како странка може да биде странка во постапката и дали странката ја застапува нејзиниот застапник по закон.

(2) Ако во текот на постапката настапи смрт на странката, постапката може да се запре или продолжи, зависно од природата на управната работа која е предмет на постапката. Ако според природата на работата постапката не може да се продолжи, органот ќе ја запре постапката со заклучок против кој е допуштена посебна жалба.

3. Привремен застапник

Член 52

(1) Ако процесно неспособната странка нема застапник по закон, или некое дејствие треба да се преземе против лице чие живеалиште или престојувалиште не е познато, а кое нема полномошник, органот што ја води постапката на таквата странка ќе и определи привремен застапник, ако тоа го бара итноста на предметот, а постапката мора да се спроведе. Овој орган веднаш за тоа ќе го извести органот за старателство, а ако привремен застапник му е определен на лице чие престојувалиште не е познато, својот заклучок ќе го објави на вообичаен начин.

(2) Ако правно лице нема застапник по закон, претставник ниту полномошник, органот што ја води постапката, под условите од ставот (1) на овој член, ќе и определи на таквата странка привремен застапник, по правило, од редот на службените лица на правното лице и за тоа без одлагање ќе го извести правното лице.

(3) На начинот предвиден во ставовите (1) и (2) на овој член ќе се определи привремен застапник и кога треба да се изврши дејствие кое не може да се одложи, а странката односно нејзиниот полномошник или застапник не е можно навремено да се повика. За тоа странката, полномошникот или застапникот ќе се известат веднаш.

(4) Привремениот застапник е должен да го прими застапувањето, а застапувањето може да го одбие само од причините кои се предвидени со посебни прописи. Привремениот застапник учествува само во постапката за која изрично е определен, и тоа додека не се појави застапник по закон или претставникот, односно самата странка или нејзиниот полномошник.

4. Заеднички претставник

Член 53

(1) Две или повеќе странки можат, ако со посебен пропис поинаку не е определено, во ист предмет да настапуваат заеднички. Во таков случај тие се должни да определат кој од нив ќе настапува како нивен заеднички претставник, или да определат заеднички полномошник.

(2) Органот што ја води постапката може, ако тоа не го забранува посебен правен пропис, на странките кои учествуваат во постапката со идентични барања со заклучок да им определи во определен рок да назначат кој меѓу нив ќе ги претставува или да постават заеднички полномошник. Ако странките не постапат по таквиот заклучок, тоа може да го определи самиот орган што ја води постапката во кој случај заедничкиот претставник, односно полномошник го задржува тоа својство сè додека странките не определат друг. Против таквиот заклучок странките имаат право на посебна жалба, која не го одлага извршувањето.

(3) И во случај на определување на заеднички претставник, односно полномошник, секоја странка го задржува правото да истапува како странка во постапката, да дава изјави и самостојно да изјавува жалби и да користи други правни средства.

5. Полномошник

Член 54

(1) Странката, односно нејзиниот законски застапник може да определи полномошник што ќе ги застапува во постапката освен во дејствијата во кои е потребно самата странка да дава изјави.

(2) Дејствијата во постапката што ги презема полномошникот во границите на полномошното имаат исто правно дејство како да ги презела самата странка.

(3) Покрај полномошникот и самата странка може да дава изјава, како непосредно, така и по барање на органот.

(4) Странката што е присутна кога нејзиниот полномошник дава усна изјава, може непосредно по дадената изјава да ја измени или отповика изјавата на својот полномошник. Ако во писмените или усните изјави кои се однесуваат на фактите постои неусогласеност меѓу изјавите на странката и на нејзиниот полномошник, органот што ја води постапката ќе ги цени двете изјави во согласност со членот 13 од овој закон.

Член 55

(1) Полномошник може да биде секое лице кое е на полно деловно способно, освен лица кои се занимаваат со надриписарство.

(2) Ако како полномошник се појави лице кое се занимава со надриписарство, органот на таквото лице ќе му го одземе натамошното застапување и за тоа веднаш ќе ја извести странката.

(3) Против заклучокот за одземање на застапувањето може да се изјави посебна жалба која не го одлага извршувањето на заклучокот.

Член 56

(1) Полномошното може да се даде писмено и усно на записник. За усното полномошно ќе се стави забелешка во списокот на предметот.

(2) Странка што не е писмена или не е во состојба да се потпише, наместо потпис на писменото полномошно ќе го стави отпечатокот на показалецот.

(3) По исклучок, службеното лице кое ја води постапката или врши одделни дејствија во постапката може да допушти од името на странката, како нејзини полномошници да извршат определено дејствие без полномошно членовите на нејзиното семејство или домаќинство, лица во работен однос со неа или функционери, ако се работи за познати лица и ако нема сомневање за постоење и обемот на полномошното. Ако таквото лице поставува барање за поведување постапка или во текот на постапката дава изјава спротивна на поранешната изјава на странката, од него ќе се побара во определен рок дополнително да поднесе полномошно.

Член 57

(1) Ако полномошното е дадено во форма на приватна исправа, се поднесува заверено полномошно.

(2) Адвокат не поднесува заверено полномошно.

Член 58

(1) За содржината и обемот на полномошното се меродавни одредбите од полномошното. Полномошно може да се даде за целата постапка или само за одделни дејствија, а може и временски да се ограничи.

(2) Полномошното не престанува со смртта на странката, со губење на нејзината процесна способност или со промена на нејзиниот законски застапник, но правниот следбеник на странката, односно нејзиниот нов законски застапник може да го отповика поранешното полномошно.

(3) За прашањата во врска со полномошното кои не се уредени со одредбите на овој закон ќе се применуваат одредбите на Законот за парничната постапка.

Член 59

Одредбите на овој закон кои се однесуваат на странките, важат и за нивните законски застапници, полномошници, привремени застапници и заеднички претставници.

Член 60

(1) На странката ќе и се дозволи во работите за кои се бара стручно познавање на прашањата во врска со предметот на постапката да доведе стручно лице кое ќе и дава известување и совети (стручен помагач). Ова лице не ја застапува странката.

(2) Странката не може да доведе како стручен помагач лице кое не е деловно способно или кое се занимава со надриписарство.

Г л а в а I V

КОМУНИЦИРАЊЕ НА ОРГАНИТЕ И СТРАНКИТЕ

1. Поднесоци

Член 61

(1) Под поднесоци се подразбираат барања, обрасци кои се користат за автоматска обработка на податоци, предлози, пријави, молби, жалби, приговори и други соопштенија со кои странките се обраќаат до органот.

(2) Поднесоците по правило се предаваат непосредно или се испраќаат по пошта писмено или усно се соопштуваат на записник, а можат, ако поинаку не е пропишано, да се поднесуваат во електронска форма и по телефакс. Кратки и итни соопштенија можат да се даваат и телефонски, ако според природата на работата тоа е можно.

(3) Правото од членот 19 став (2) на овој закон, може да го користи кој било граѓанин, кој живее во единица на локалната самоуправа во која најмалку 20% од граѓаните зборуваат службен јазик

различен од македонскиот јазик, во комуникацијата со подрачните единици на министерствата, може да употреби кој било од службените јазици и неговото писмо. Подрачните единици надлежни за тие единици на локалната самоуправа одговараат на македонски јазик и неговото кирилско писмо, како и на службениот јазик и писмо што го употребува граѓанинот. Секој граѓанин во комуникација со министерствата, може да употребува еден од службените јазици и неговото писмо, а министерствата одговараат на македонски јазик и неговото кирилско писмо, како и на службениот јазик и писмо што го употребува граѓанинот.

(4) Странките во постапката што зборуваат јазик различен од македонскиот јазик кој, исто така, е службен јазик, поднесоците можат да ги поднесуваат на тој јазик и писмо. Ваквите поднесоци, органите пред кои се води постапката ги преведуваат на македонски јазик и неговото кирилско писмо и постапуваат по нив.

(5) Органите пред кои се води управната постапка кога решаваат во управни работи, одговараат на службен македонски јазик и неговото кирилско писмо, како и на службениот јазик и писмото што го употребила странката.

Член 62

(1) Поднесокот му се предава на органот надлежен за прием на поднесокот, а може да се предаде секој работен ден во текот на работното време.

(2) Усните поднесоци што не се врзани со рок или не се неодложни, можат да се предаваат само во определени часови во текот на работното време.

(3) Времето за предавање на поднесоците од ставот (2) на овој член го објавува органот во своите работни простории на видно место.

(4) Поднесокот што се поднесува во електронска форма може да се поднесува и надвор од работно време и во неработни денови.

(5) Ако поднесокот од ставот (4) на овој член е врзан со рок утврден со закон, рокот почнува да тече од првиот нареден работен ден.

Член 63

(1) Органот што е надлежен за прием на поднесокот, односно за усното соопштение е должен да го прими поднесокот што му се предава, односно да го земе на записник усното соопштение.

(2) Органот што е надлежен за прием поднесокот, односно усното соопштение ќе ги користи личните податоци на подносителот за потребите на постапката, во согласност со прописите за заштита на личните податоци.

(3) Исправите (уверенијата, сертификатите, потврдите и друго) за факти за кои органот на државна управа, органот на локална самоуправа или друг субјект надлежен за решавање води службена евиденција, ќе се смета дека странката ги има поднесено со барањето, доколку надлежниот орган истите може да ги прибави по службена должност.

(4) Службеното лице кое ќе го прими поднесокот е должно и на усно барање од подносителот да му го потврди приемот на поднесокот.

(5) Ако органот не е надлежен за прием на писмениот поднесок, односно на соопштението на записник, службеното лице на овој орган ќе го предупреди на тоа подносителот и ќе го упати до органот надлежен за прием. Ако подносителот и покрај тоа бара неговиот поднесок да се прими,

службеното лице е должно да го прими таквиот поднесок, односно усното соопштение. Ако органот најде дека не е надлежен за работа по таквиот поднесок, ќе донесе заклучок со кој ќе го отфрли поднесокот поради ненадлежност.

(6) Кога органот ќе добие по пошта поднесок за чиј прием не е надлежен, а е несомнено кој орган е надлежен за прием, без одлагање поднесокот ќе му го испрати на надлежниот орган, односно на судот и за тоа ќе ја извести странката. Ако органот што го добил поднесокот не може да утврди кој орган е надлежен за работа по поднесокот, без одлагање ќе донесе заклучок со кој ќе го отфрли поднесокот поради ненадлежност и заклучокот веднаш ќе го достави до странката.

(7) Против заклучокот донесен според ставовите (3) и (4) на овој член е допуштена посебна жалба.

(8) Ако органот добие по пошта тужба за поведување на управен спор, без одлагање тужбата ќе ја достави до надлежниот суд, за што ќе го извести подносителот на тужбата.

Член 64

(1) Поднесокот мора да биде разбирлив и да содржи сè што е потребно за да може да се постапува по него. Тој особено треба да содржи: означување на органот до кој се упатува; предмет на кој се однесува барањето, односно предлогот; кој е застапник или полномошник ако го има, како и име и презиме и престојувалиште (адреса) на подносителот, односно на застапникот или на полномошникот.

(2) Подносителот е должен своерачно да го потпише поднесокот. По исклучок, поднесокот може да го потпише наместо подносителот неговиот брачен другар, некој од неговите родители, полнолетните деца или адвокатот кој по овластување на странката го составил поднесокот. Лицето кое го потпишало подносителот е должно на поднесокот да го потпише своето име и да ја стави својата адреса.

(3) Поднесокот кој е поднесен во електронска форма треба да содржи електронски потпис согласно со закон.

(4) Ако подносителот е неписмен или не е во состојба да се потпише, ќе го потпише друго писмено лице, кое ќе го потпише и своето име и адреса.

Член 65

(1) Ако поднесокот содржи некој формален недостаток што го спречува постапувањето по поднесокот, или поднесокот е неразбирлив или нецелосен, не може само поради тоа да биде отфрлен. Органот што примил таков поднесок ќе направи сè што треба недостатоците да се отстранат и на подносителот ќе му определи рок во кој е должен да го стори тоа. Ова може да му се соопшти на подносителот по телефон, а и усно ако подносителот се затече кај органот кој ова го соопштува. За стореното соопштение органот ќе стави забелешка на списокот.

(2) Ако подносителот ги отстрани недостатоците во определениот рок, ќе се смета дека поднесокот бил од почеток уреден. Ако подносителот не ги отстрани недостатоците во определениот рок, па поради тоа не може да се постапува по поднесокот, ќе се смета дека поднесокот не е ни поднесен, за тоа органот ќе донесе заклучок против кој може да се изјави посебна жалба. На оваа последица подносителот особено ќе се предупреди во поканата за исправка на поднесокот.

(3) Кога поднесокот е испратен во електронска форма, по телефакс или е примено телефонско соопштение, па се посомнева дека поднесокот го поднело лице чие име е означено на поднесокот, односно дека потекнува од лице кое при телефонското соопштение го кажало своето

име, надлежниот орган ќе поведе постапка за утврдување на овие факти и ако недостатоците не се отстранат, ќе постапи на начин пропишан во ставот (2) на овој член.

Член 66

Ако поднесокот содржи повеќе барања кои мораат да се решаваат одвоено, органот што ќе го прими поднесокот ќе ги земе во решавање барањата за чие решавање е надлежен, а со другите барања ќе постапи во смисла на членот 63 став (4) од овој закон.

2. Повикување

Член 67

(1) Органот што ја води постапката е овластен да го повика лицето чие присуство во постапката е потребно, а кое престојува на неговото подрачје. По правило, повикување не може да се врши заради доставување на решенија и заклучоци или заради соопштенија што можат да се извршат по пошта и на друг начин што е попогоден за лицето на кое соопштението треба да му се достави.

(2) По исклучок, на усна расправа може да биде повикано лице кое престојува надвор од подрачјето на органот што ја води постапката, ако со тоа постапката се забрзува или се олеснува, а доаѓањето не предизвикува поголеми трошоци или поголемо денгубење за повиканиот.

(3) Повикувањето се врши со писмена покана, ако со посебен закон или пропис не е предвиден друг начин на повикување.

Член 68

(1) Во писмената покана ќе се означи називот на органот кој повикува, име, презиме и адреса на лицето кое се повикува, местото, денот, а кога е тоа можно и часот на доаѓањето на повиканиот, предметот поради кој се повикува и во кое својство (како странка, сведок, вештак итн.), а потоа и кои помошни доказни средства повиканиот треба да ги земе со себе. Во поканата мора да се наведе дали повиканото лице е должно да дојде лично или може да испрати полномошник што ќе го застапува, а потоа ќе се предупреди дека во случај на спреченост да се јави на поканата е должно да го извести органот што ја издал поканата. Повиканиот, исто така, ќе се предупреди на последиците ако не се јави на поканата, или не извести дека е спречен да дојде.

(2) Во поканата за усна расправа странката може да се повика да поднесе писмени и други докази, а може да се предупреди дека може да доведе сведоци на кои има намера да се повика.

(3) Кога тоа го допушта природата на работата, може да му се стави на волја на повиканото лице наместо лично доаѓање да предаде до определен ден потребна писмена изјава.

Член 69

(1) При повикувањето органот ќе води сметка лицето чие присуство е потребно да се повика да дојде во време кое најмалку ќе го попречува повиканиот во вршењето на неговата редовна работа.

(2) Никој не може да биде повикан да дојде во текот на ноќта, освен ако се работи за итни и неодложни мерки.

Член 70

(1) Повиканото лице е должно да се јави на поканата.

(2) Ако повиканото лице поради болест или некоја друга оправдана причина е спречено да дојде, должно е веднаш по приемот на поканата за тоа да го извести органот што ја издал поканата, а ако причината за спреченост настанала подоцна, тогаш веднаш по дознавањето на таа причина.

(3) Ако лицето на кое поканата лично му е доставена (член 80) не се јави на поканата, а изостанокот не го оправда, може да биде приведено, а покрај тоа и казнето со глоба во износ од 100 евра во денарска противвредност. Овие мерки ќе се применат само ако во поканата било означено дека тие ќе се применат. Ако поради неоправданиот изостанок на повиканото лице настанале трошоци во постапката, може да се определи тие трошоци да ги поднесе лицето кое изостанало. Заклучокот за приведување, за плаќање на трошоците или за поведување на прекршочна постапка го донесува службеното лице кое ја води постапката во согласност со службеното лице овластено за решавање на работата, а кај замолениот орган - во согласност на функционерот на тој орган, односно со службеното лице овластено за решавање во слични работи. Против овој заклучок е допуштена посебна жалба.

(4) Ако на поканата не се јави воено лице или работник на полицијата, органот ќе се обрати до командата на тоа лице со барање тоа да се доведе, а може и да се казни според ставот 3 на овој член, односно да определи да ги поднесе трошоците.

3. Записник

Член 71

(1) За усна расправа или за друго поважно дејствие во постапката, како и за поважни усни изјави на странките или на трети лица во постапката, се составува записник.

(2) За помалку важни дејствија и изјави на странките и на трети лица кое немаат суштествено влијание врз решавањето на работата, за управувањето со текот на постапката, за соопштенијата, за службените забележувања, усните упатства и наоди, како и за околностите што се однесуваат само на внатрешната работа на органот кај кого се води постапката, по правило, нема да се составува записник, туку на самиот спис ќе се стави забелешка што ја потврдува службеното лице кое ја ставило, со означување на датумот. Не мора да се составува записник ни за оние усни барања на странката за кои се одлучува по скратена постапка, а кои се задоволуваат, туку таквите барања можат само да се евидентираат.

Член 72

(1) Во записникот се внесува: називот на органот што го врши дејствието, местото, денот и часот кога се врши дејствието, предметот во кој тоа се врши, имињата на службените лица, на присутните странки и на нивните застапници или полномошници.

(2) Записникот треба да ги содржи точно и кратко текот и содржината на постапката на извршеното дејствие и на дадените изјави. Притоа, записникот треба да се ограничи на она што се однесува на самата работа што е предмет на постапката. Во записникот се наведуваат сите исправи што на усната расправа се употребени за која и да е цел. По потреба, овие исправи се приложуваат кон записникот.

(3) Изјавите на странките, на сведоците, на вештаците и на други лица кое учествуваат во постапката, а кои се од значење за донесувањето на решението, се запишуваат во записникот што поточно, а по потреба и со нивни зборови. Во записникот се запишуваат и сите заклучоци што ќе се донесат во текот на дејствието.

(4) Ако некое сослушување се врши преку преведувач, ќе се означи на кој јазик зборувал сослушаниот и кој бил преведувач.

(5) Записникот се води за преземените процесни дејствија. Ако дејствието не може да се заврши истиот ден во записникот, ќе се внесе сè она што е сработено тој ден и тоа ќе се потпише.

(6) Ако дејствието за кое се води записник не можело да се изврши без прекин, во записникот ќе се означи дека имало прекин.

(7) Ако во текот на дејствието се изработени или прибавени планови, скици, цртежи, фотографии и слично на тоа, тие ќе се заверат и ќе се приклучат кон записникот.

(8) Со прописи може да се определи дека записникот во определени работи може да се води во вид на книга или на други средства за евиденција.

Член 73

(1) Записникот мора да се води уредно и во него ништо не смее да се брише. Местата што се прецртани до заклучувањето на записникот мораат да останат читливи и нив ги заверува со потпис службеното лице кое раководи со дејствието на постапката.

(2) Во заклучениот записник не смее ништо да се додава ниту да се менува. Дополнение и менување во заклучен записник се внесува во додаток кон записникот.

Член 74

(1) Пред заклучувањето, записникот ќе им се прочита на сослушаните лица и на другите лица кои учествуваат во дејствието на постапката. Овие лица имаат право и сами да го прегледуваат записникот и да ставаат свои забелешки. На крајот на записникот ќе се наведе дека записникот е прочитан и дека не се ставени никакви забелешки, или ако се ставени, накратко ќе се запише содржината на забелешките. Потоа, записникот ќе го потпише лицето кое учествувало во дејствието, а на крајот ќе го завери службеното лице кое раководело со дејствието, како и записничарот ако таков имало.

(2) Ако записникот содржи сослушување на повеќе лица, секое од нив ќе се потпише под оној дел од записникот каде што е запишана неговата изјава.

(3) Ако се вршени соочувања, делот од записникот за тоа ќе го потпишат лицата кои се соочени.

(4) Ако записникот се состои од повеќе листови, тие ќе се означат со редни броеви, а секој лист на крајот ќе го завери со својот потпис службеното лице кое раководи со дејствието на постапката и лицето чија изјава е запишана на крајот на листот.

(5) Дополненијата на заклучениот записник повторно ќе се потпишат и заверат.

(6) Ако лицето кое треба да го потпише записникот не е писмено или не може да пишува, ќе го потпише писмено лице кое ќе го стави и својот потпис. Ова не може да биде службеното лице кое раководи со дејствието на постапката, ниту записничарот.

(7) Ако некое лице не сака да го потпише записникот или си отиде пред заклучувањето на записникот, тоа ќе се запише во записникот и ќе се наведе причината поради која потписот не е даден.

Член 75

(1) Записникот составен согласно со одредбите на членот 74 од овој закон е јавна исправа. Записникот е доказ за текот и содржината на дејствието на постапката и на дадените изјави, освен оние делови од записникот на кои сослушаното лице ставило забелешка дека не се правилно составени.

(2) Дозволено е да се докажува неточноста на записникот со жалба против актот со кој е решена управната работа.

Член 76

(1) Кога во управната постапка решава колегијален орган, за советувањето и гласањето се составува записник.

(2) Во записникот за советувањето и гласањето се запишува, покрај податоците за личниот состав на колегијалниот орган, предметот што е во прашање и кратка содржина на она што е решено, како и одвоените мислења ако ги имало. Записникот го потпишува лицето кое претседавало, присутните членови на колегијалниот орган и записничарот.

(3) Кога во управната постапка решава Собранието на Република Македонија, Владата на Република Македонија, односно орган на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје, нема да се води посебен записник за советувањето и гласањето, туку заклучокот донесен во управната работа ќе се внесе во записникот, како и другите заклучоци на тие органи.

4. Разгледување на списите и известување за текот на постапката

Член 77

(1) Странките имаат право да ги разгледуваат списите на предметот и на свој трошок да ги препишат потребните списи. Разгледувањето и препишувањето на списите се врши во присуство и под надзор на службено лице.

(2) Право да ги разгледува списите и на свој трошок да препише одделни списи има и секое друго лице кое ќе го стори веројатен својот правен интерес за тоа.

(3) Барањето за разгледување и препишување на списите може да се даде и усно. Органот може да бара од лицето од ставот (2) на овој член писмено или усно на записник да го образложи постоењето на својот правен интерес.

(4) Не можат да се разгледуваат ниту да се препишуваат: записникот за советувањето и гласањето, службените реферати и нацртите на решенијата, како ни другите списи што се водат како доверливи, ако со тоа би можела да се осуети целта на постапката, или ако тоа му се противи на јавниот интерес или на оправдан интерес на една странка или на трети лица.

(5) Странката и секое друго лице кое ќе го стори веројатен својот правен интерес во предметот, како и заинтересираните државни органи, имаат право да бидат известувани за текот на постапката.

(6) Кога барањето од претходните ставови е одбиено и кога заклучокот не е издаден писмено, допуштена е посебна жалба. Жалбата може да се изјави веднаш.

Г л а в а V

ДОСТАВУВАЊЕ

1. Начин на доставување

Член 78

(1) Доставувањето на писменото (поканата, решението, заклучоците и на другите службени списи) се врши на следниве начини:
- со предавање од страна на органот;
- по пошта;
- со јавна објава; и
- на друг начин утврден со закон.

(2) Доставувањето се врши според редоследот утврден во ставот (1) на овој член.

(3) Во случаите кога органите вршат доставување на писменото во електронска форма, писменото не го доставуваат и на начин утврден во ставот (1) на овој член.

Член 79

(1) Еднаш воспоставената уредна достава, ги обврзува странките тие самите, во натамошниот тек на постапката да се грижат за непречен и ефикасен тек на управната постапка.

(2) Доколку странката со уредно воспоставена достава е поканета или известена за одредено дејствие, решение, заклучок или други службени списи, а не се појави пред органот или пак не постапи по списите, органот нема натамошна обврска да комуницира со странката, ниту пак одговара за негативните последици кои можат да настанат за странката.

1.1. Доставување со предавање

Член 80

(1) Доставувањето на писменото, по правило се врши со предавање на писменото на лицето кому е наменето.

(2) Доставувањето го врши органот.

Член 81

(1) Доставувањето се врши во работен ден во периодот од 6,00 - 21,00 часот.

(2) Органот чие писмено треба да се достави може од особено важни причини да определи доставувањето да се изврши и во неработни денови, денови на државни и други празници и неработни денови кои се празнуваат и по 21,00 часот, ако тоа е неодложно потребно.

Член 82

(1) Органот е должен во периодот од седум дена, сметано од денот кога ќе се утврди потреба од доставување, да направи еден обид да изврши уредно доставување со предавање до странките.

(2) Доставувачот е должен да го образложи неуспешниот обид за достава и истото да го верифицира со свој потпис.

Член 83

(1) Доставувањето извршено со предавање на писменото се потврдува со доставница која ја потпишуваат примачот и доставувачот. Примачот на доставницата со букви сам ќе го означи денот на приемот.

(2) Ако примачот е неписмен или не може да се потпише, доставувачот на доставницата ќе го означи неговото име и денот на предавањето и ќе стави забелешка зошто примачот не го ставил својот потпис.

(3) Ако примачот одбие да го прими писменото, доставувачот тоа ќе го забележи на доставницата, ќе го остави писменото на адресата на примачот и со букви ќе го запише датумот на оставањето и со тоа се смета дека доставувањето е извршено.

(4) Ако доставувањето е извршено на некои од лицата од членот 89 на овој закон, доставувачот ќе го означи на доставницата лицето на кое му е предадено писменото и односот на тоа лице спрема лицето на кое требало да му се изврши доставувањето.

1.2. Доставување по пошта

Член 84

Доставување по пошта се врши доколку органот не успее да изврши достава до странките со предавање во периодот утврден во членот 82 став (1) од овој закон.

Член 85

(1) Доставувањето по пошта се врши по пат на препорачана поштенска пратка. Доставата е уредна доколку странката со свој потпис го потврди приемот на писменото и датумот на доставата, а поштата ја врати повратницата до органот кој ја барал доставата.

(2) Доколку поштата не успее да го реализира доставувањето на писменото на вратата на станот или седиштето на лицето на кое треба да се достави писменото се остава известување за тоа каде се наоѓа писменото и се остава рок од седум дена да го изврши приемот.

(3) Во известувањето и во самата доставница, доставувачот треба да ги наведе причините поради кои доставата ја извршил на овој начин и да го наведе датумот кога е оставено известувањето.

(4) Доколку странката по истекот на седум дена, сметано од денот од прикачувањето на известувањето на вратата на станот или седиштето, не изврши прием на писменото, односно не преземе никакви активности на кои е упатена, органот ќе констатира дека доставата е уредно извршена.

1.3. Достава со јавна објава

Член 86

(1) Доколку живеалиштето, односно седиштето на странката е непознато за органот чие писмено се доставува, или кога се работи за акти кои се однесуваат на повеќе странки, органот доставата ја врши со јавна објава.

(2) Објавата органот ја врши преку дневен печат кој е дистрибуиран на целата територија на Република Македонија, во текот на два последователни дена.

(3) По објавите од ставот 2 на овој член, органот на свој трошок ќе изврши и еднократна објава во “Службен весник на Република Македонија”, односно во службеното гласило на општината, градот Скопје и општините во градот Скопје.

(4) По извршените објави од ставовите (2) и (3) на овој член, се смета дека странката е уредно известена за писменото.

Член 87

(1) Објавата ги содржи: називот на органот, името на странката, називот на фирмата, последната адреса на живеалиштето/седиште на правното лице, бројот на предметот, краток приказ на основата на предметот и периодот во којшто странката треба да се обрати до органот.

(2) Објавата содржи и предупредување за странката дека таквиот начин на доставување се смета за уредна достава и дека за негативните последици кои можат да настанат ги сноси самата странка.

2. Кому, каде и како се врши доставувањето

2.1 Доставување на физичко лице

Член 88

(1) Доставување на физичко лице се врши, по правило, во станот на лицето на адресата која е заведена во неговата лична карта, во деловна просторија или во работилница, каде што е вработено лицето, а на адвокат во неговата адвокатска канцеларија, а ако такви простории нема, на такво лице доставувањето може да му се изврши секаде каде што ќе се затече тоа.

(2) Кога лицето на кое треба да му се изврши доставување не се затече во својот стан, доставувањето се врши со предавање на писменото на некој од полнолетните членови на неговото домаќинство.

(3) Ако доставувањето се врши на работното место на лицето на кое писменото треба да му се достави, а тоа лице не се затече тука, доставувањето може да му се изврши на лицето кое е вработено на истото работно место, ако тоа се согласи да го прими писменото.

(4) Доставувањето на адвокат може да се изврши и со предавање на писменото на лице вработено во адвокатската канцеларија.

(5) Доставувањето според ставовите (2) и (3) на овој член не може да му се изврши на лице кое во истата постапка учествува со спротивен интерес.

Член 89

Доставувањето мора да му се изврши лично на лицето на кое му е наменето писменото кога такво доставување е определено со овој закон или со друг пропис, кога од денот на доставувањето почнува да тече рокот кој не може да се продолжува, или кога тоа особено ќе го определи органот што го наредил доставувањето. Се смета дека е извршено лично доставување на адвокат и со предавање на писменото на лице вработено во адвокатската канцеларија.

2.2 Доставување на правно лице

Член 90

(1) Доставување на правно лице се врши во деловните простории на правното лице или на адресата која е означена како седиште на лицето во трговскиот/судскиот регистар.

(2) Доставувањето со предавање на писменото се врши со предавање на писменото на лицето определено за примање на писмена, ако за посебни случаи поинаку не е пропишано.

2.3. Доставување до застапникот по закон и до полномошникот

Член 91

(1) Доколку лицето кому треба да се изврши доставувањето има застапникот по закон или полномошник, доставувањето се врши на начин пропишан со членовите 78 до 88 на овој закон.

(2) Ако повеќе странки имаат заеднички застапникот по закон или полномошник во ист предмет, доставувањето за сите нив се врши до застапникот по закон, односно полномошник. Ако странката има повеќе полномошници, доволно е доставувањето да се изврши само до еден од нив.

2.4. Доставување до полномошникот за примање на писмена

Член 92

(1) Странката може да овласти определено лице до кое ќе се вршат сите доставувања за неа. Кога странката ќе го извести за тоа овластување органот што ја води постапката, сите доставувања органот ќе ги врши до овој полномошник (полномошник за примање на писмена).

(2) Полномошникот за примање на писмената е должен секој акт да го испрати до странката без одлагање.

Член 93

(1) Ако непосредното доставување до странката, до полномошникот или до застапникот по закон значително би ја одолжувало постапката, службеното лице кое ја води постапката може и наложи на странката по определен предмет, а во определен рок да определи во седиштето на органот полномошник за примање на писмена. Ако странката не постапи по овој налог, органот може да постапи согласно со членот 52 на овој закон.

(2) Кога странката или нејзиниот застапникот по закон се наоѓаат во странство, а немаат полномошник во Република Македонија, при доставувањето на првото писмено ќе се повикаат во определен рок да определат полномошник или полномошник за примање писмена и ќе се предупредат дека, ако во оставениот рок не определат полномошник, по службена должност ќе им се определи полномошник за примање на писмена, односно привремен застапник.

Член 94

Со доставувањето на писменото до полномошникот за примање на писмена се смета дека доставувањето и е извршено на странката на која писменото требало да и биде доставено.

Член 95

(1) Кога повеќе странки што заеднички учествуваат во постапката со идентични барања немаат заеднички полномошник, должни се при првото дејствие во постапката да го известат органот за заеднички полномошник за примање на писмена, по можност таков што живее во седиштето на

органот. Додека странките не го известат органот за заеднички полномошник за примање на писмена ќе се смета за таков полномошник онаа странка меѓу нив која на првиот заеднички поднесок прва е потпишана или означена. Ако на таков начин не може да се определи полномошник, службеното лице кое ја води постапката може за полномошник да ја определи која и да е од тие странки. Ако бројот на странките е голем или се од разни места, странките можат да определат, а и самото службено лице може да определи повеќе такви полномошници и да означи која од странките секој од нив ќе ја застапува.

(2) Заедничкиот полномошник за примање на писмената е должен без одлагање да ги извести сите странки за писменото што го примил за нив и да им овозможи да го прегледаат, препишат и заверат писменото што, по правило, тој треба да го чува.

(3) Во писменото што се доставува до полномошникот за примање на писмена ќе се означат сите лица за кои се врши доставување.

2.5. Доставување до државните органи, органите на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје правни и други лица на кои со закон им е доверено вршење на јавни овластувања

Член 96

(1) Доставување до државните органи, органите на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје правни и други лица на кои со закон им е доверено вршење на јавни овластувања, се врши со предавање на писменото на службеното лице, односно на лицето определено за примање на писмена, ако за посебни случаи поинаку не е пропишано.

(2) Ако во постапката учествуваат субјектите од членот 47 став (2) на овој закон, доставување се врши со предавање на писменото на лицето кое тие го определиле (член 50 став (4)).

(3) Ако доставувачот во определеното работно време не најде лице определено за примање на писмена, предавањето може да се изврши на кое и да е лице вработено во тој орган, односно организација што ќе се затече во нивните простории.

2.6. Доставување на други лица

Член 97

(1) Доставувањето на писмената на лицата и установите во странство, како и до лицата кои во Република Македонија уживаат дипломатски имунитет, се врши преку органот на државната управа надлежен за надворешни работи, ако со меѓународни договори поинаку не е определено.

(2) Доставувањето на писмената до државјаните на Република Македонија во странство на писмена издадени по нивни барања може да се врши непосредно и посредно преку дипломатските и конзуларните претставништва на Република Македонија во странство.

Член 98

(1) Доставувањето на писмената до воените лица, службениците на полицијата и до лицата вработени во сувоземниот, езерскиот и воздушниот сообраќај, може да се изврши и преку нивната команда, односно органот или претпријатието во кое се вработени.

(2) Доставувањето на писмената до лицата лишени од слобода, се врши преку управата на установата во која се наоѓаат.

3. Одбивање на прием

Член 99

(1) Ако лицето до кое е упатено писменото, односно полнолетен член на неговото домаќинство, без законска причина одбие да го прими писменото или ако тоа го стори лице вработено во државен орган, во правно и друго лице, или во адвокатска канцеларија, односно ако тоа го стори лице кое за приемот на писмена го определиле населбата, група лица и други (член 47 став (2)), доставувачот ќе го остави писменото во станот или во просторијата во која односното лице живее, односно каде што е вработено, или писменото ќе го закачи на вратата од станот или просторијата.

(2) Кога доставувањето е извршено на начинот предвиден од ставот (1) на овој член, доставувачот на доставницата ќе го забележи денот, часот и причината за одбивање на приемот, како и местото каде што го оставил писменото и со тоа се смета дека доставувањето е извршено.

4. Промена на живеалиште, стан или седиште

Член 100

(1) Кога странката или нејзиниот застапник по закон во текот на постапката ќе го променат своето живеалиште/стан или седиште, тие се должни за тоа веднаш да го известат органот што ја води постапката.

(2) Доколку странката или нејзиниот застапник по закон не постапат согласно со ставот (1) на овој член, органот нема да одговара за негативните последици кои можат да настанат за странката.

5. Грешки во доставувањето

Член 101

(1) Ако при доставувањето е направена грешка, ќе се смета дека доставувањето е извршено на денот за кој ќе се утврди дека лицето на кое писменото му е наменето навистина го добило тоа писмено.

(2) Ако доставницата исчезнала, доставувањето може да се докажува и со други средства.

Г л а в а VI

РОКОВИ

Член 102

(1) За преземање на одделни дејствија во постапката можат да бидат определени рокови.

(2) Ако роковите не се определени со закон или со друг пропис, нив ги определува, со оглед на околностите на случајот, службеното лице кое ја води постапката.

(3) Рокот што го определил службеното лице кое ја води постапката, како и рокот определен со прописите за кои е предвидена можност за продолжување, може да се продолжи по молба од

заинтересираното лице поднесена пред истекот на рокот, ако постојат оправдани причини за продолжување.

Член 103

(1) Роковите се сметаат на денови, месеци и години.

(2) Кога рокот е определен по денови, денот во кој е извршено доставувањето или соопштението, односно во кој паѓа настанот од кој треба да се смета траењето на рокот, не се засметува во рокот туку за почеток на рокот се зема првиот нареден ден. Рокот што е определен по месеци, односно по години, се завршува со истекот на оној ден, месец односно година, кој по својот број му одговара на денот кога е извршено доставувањето или соопштението, односно на денот во кој паѓа настанот од кој се смета траењето на рокот. Ако тој ден го нема во последниот месец, рокот се завршува со последниот ден на тој месец.

(3) Завршувањето на рокот може да се означи и со извесен календарски ден.

Член 104

(1) Почетокот и текот на роковите не го спречуваат неработни денови, деновите на државни и други празници и неработни денови кои се празнуваат.

(2) Ако последниот ден на рокот паѓа во деновите од ставот (1) на овој член, рокот истекува на првиот нареден работен ден.

Член 105

(1) Поднесокот е поднесен во рокот, ако пред да истече рокот стигнал до органот на кој требало да му биде предаден.

(2) Кога поднесокот е упатен препорачано по пошта, или по друг електронски пат, денот на предавањето на поштата, односно денот кога е упатен до органот по електронски пат, се смета како ден на предавање на органот до кого е упатен.

(3) За лицата кои се наоѓаат во вооружените сили на Република Македонија денот на предавањето на поднесокот на воената единица, на воената установа или на штабот се смета како ден на предавање на органот до кого е упатен.

(4) За лица лишени од слобода, денот на предавањето на поднесокот до управата на установата во која се наоѓаат се смета како ден на предавање на органот до кого е упатен.

(5) Ако надлежниот орган го определил денот кога ќе се расправа за поднесокот што е должна да го поднесе странката, па ја повикал странката да го достави поднесокот до определениот ден, органот е должен да го земе во разгледување поднесокот што е примен пред почетокот на расправата.

Г л а в а VII

ВРАЌАЊЕ ВО ПОРАНЕШНА СОСТОЈБА

Член 106

(1) На странката која од оправдани причини пропуштила во определениот рок да изврши некое дејствие на постапката и поради тоа пропуштање е исклучена од вршење на ова дејствие, ќе и се дозволи по нејзин предлог враќање во поранешна состојба.

(2) На предлог од странката која пропуштила во рокот да го предаде поднесокот, ќе и се дозволи враќање во поранешна состојба и кога таа од незнаење или очигледен пропуст поднесокот навремено го испратила по пошта или непосредно му го предала на ненадлежен орган.

(3) Враќање во поранешна состојба ќе се дозволи и во случај кога странката со очигледен пропуст го пречекорила рокот, но поднесокот е сепак примен од надлежниот орган најдоцна за три дена по истекот на рокот, ако странката поради задоцнувањето би загубила некое право.

Член 107

(1) Странката е должна во предлогот за враќање во поранешна состојба да ги изнесе околностите поради кои била спречена во рокот да го изврши пропуштеното дејствие и тие околности да ги стори барем веројатни (член 106).

(2) Предлогот за враќање во поранешна состојба не може да се заснова врз околност што органот веќе порано ја оценил како недоволна за продолжување на рокот или за одлагање на расправата.

(3) Ако враќањето во поранешна состојба се бара поради тоа што е пропуштено да се поднесе поднесокот, кон предлогот треба да се приложи и тој поднесок.

Член 108

(1) Предлогот за враќање во поранешна состојба се поднесува во рок од осум дена од денот кога престанала причината што го предизвикала пропуштањето, а ако странката дури подоцна дознала за пропуштањето, тогаш од денот кога тоа го дознала.

(2) По истекот на три месеца од денот на пропуштањето не може да се бара враќање во поранешна состојба.

(3) Ако се пропушти рокот за поднесување на предлог за враќање во поранешна состојба, не може да се бара враќање поради пропуштањето на овој рок.

Член 109

(1) Предлогот за враќање во поранешна состојба се поднесува до органот кај кого требало да се изврши пропуштеното дејствие.

(2) За предлогот одлучува со заклучок органот кај кого требало да се изврши пропуштеното дејствие.

(3) Ненавремено поднесениот предлог ќе се отфрли без натамошна постапка.

(4) Ако фактите врз кои се заснова предлогот се општо познати, надлежниот орган може да одлучи за предлогот без изјаснување на спротивната странка.

Член 110

(1) Против заклучокот со кој се дозволува враќање во поранешна состојба не е допуштена жалба, освен ако враќањето е дозволено по предлог што е поднесен ненавремено или е недопуштен (член 108 став (3)).

(2) Против заклучокот со кој е одбиен предлогот за враќање во поранешна состојба е допуштена посебна жалба, само ако заклучокот го донел првостепен орган.

(3) Против заклучокот по предлогот за враќање во поранешна состојба што го донел органот надлежен за решавање во втор степен за главната работа, не е допуштена посебна жалба.

Член 111

(1) Предлогот за враќање во поранешна состојба не го запира текот на постапката, но органот надлежен за одлучување за предлогот може привремено да ја прекине постапката додека заклучокот за предлогот не ќе стане конечен.

(2) Кога враќање во поранешна состојба е дозволено, постапката се враќа во онаа состојба во која се наоѓала пред пропуштањето, а се поништуваат сите решенија и заклучоци што ги донел органот во врска со пропуштањето.

Г л а в а VIII

ОДРЖУВАЊЕ НА РЕДОТ

Член 112

(1) Службеното лице кое раководи со дејствието на постапката е должно да се грижи за одржување на редот при работа.

(2) За таа цел службеното лице е овластено да ги опоменува лицата кои ја попречуваат работата и да определува што е потребно за да се одржи редот.

(3) Лицата кои присуствуваат на некое дејствие на постапката не смеат да носат оружје или опасно орудие.

Член 113

(1) Лицето кое и покрај опомената ја попречува работата или ќе направи непристојност при вршењето на дејствието на постапката може да биде отстрането. Лицето кое учествува во дејствието на постапката може да биде отстрането дури откако претходно било опоменато дека ќе биде отстрането и откако му биле предочени правните последици од таквата мерка. Отстранувањето поради нарушување на редот или поради непристојност го изрекува службеното лице кое раководи со дејствието на постапката.

(2) Ако врз основа на ставот (1) од овој член биде отстранета странката која нема полномошник или ако биде отстранет полномошникот, чиј давател на полномошното не е присутен, службеното лице кое раководи со дејствието на постапката ќе го повика лицето кое се отстранува за да определи свој полномошник. Ако повиканото лице не го стори тоа, службеното лице може да го одложи дејствието на трошок на лицето кое одбило да определи свој полномошник, а може и сам да му определи полномошник, ако е тоа потребно. Ваквиот полномошник може да застапува само во она дејствие на постапката од кое странката е отстранета.

Член 114

(1) Тој што во дејствието на постапката потешко ќе го наруши редот или ќе стори поголема непријатност може, покрај отстранувањето, да се казни со глоба во износ од 100 евра во денарска противвредност.

(2) Оваа казна не ја исклучува кривичната или дисциплинската одговорност.

(3) Со глобата од ставот (1) на овој член може да биде казнето и лице кое со својот поднесок ќе ги повреди обичаите на однесувањето кон органот или службеното лице кое ја води постапката.

Член 115

Глобата поради дејствијата предвидени во членот 114 ставови (1) и (3) на овој закон, ја изрекува надлежниот суд по поднесено барање за поведување прекршочна постапка, од страна на органот што ја води управната постапка.

Г л а в а I X

ТРОШОЦИ НА ПОСТАПКАТА

1. Трошоци на органот и на странките

Член 116

(1) Посебните издатоци во готови пари на органот што ја води постапката, како што се: патните трошоци на службените лица, издатоците за сведоци, вештаци, толкувачи, увид, огласи и слично, а кои настанале со спроведувањето на постапката по некоја управна работа, по правило ги поднесува оној што ја предизвикал целата постапка.

(2) Кога лицето кое учествува во постапката по своја вина или несоодветно однесување ќе предизвика трошоци за одделни дејствија во постапката, должно е да ги поднесе тие трошоци.

(3) Кога постапката што е поведена по службена должност е завршена поволно за странката, трошоците на постапката ги поднесува органот што ја повел постапката.

Член 117

(1) Секоја странка по правило сама ги поднесува своите трошоци предизвикани со постапката, како што се трошоците за доаѓање, денгуба, издатоците за такси, за правно застапување, стручно помагање и друго.

(2) Кога во постапката учествуваат две или повеќе странки со спротивни интереси, странката што ја предизвикала постапката, а на чија штета е завршена постапката, должна е на спротивната странка да и ги надомести оправданите трошоци што за неа настанале со учеството во постапката. Кога некоја од странките делумно успеала во своето барање, таа е должна на спротивната странка да и ги надомести трошоците сразмерно на делот на своето барање со кое не успеала. Странката која со несоодветно однесување и предизвикала на спротивната странка трошоци во постапката, должна е да и ги надомести тие трошоци.

(3) Трошоците за правно застапување се надоместуваат само во случаите кога такво застапување било неопходно и оправдано.

(4) Барањето за надоместок на трошоците според одредбите од ставовите (2) и (3) на овој член мора да биде ставено на време, така што органот што ја води постапката да мо-же за него да

одлучи во решението. Во спротивно, странката го губи правото на надоместок на трошоците. Службеното лице кое ја води постапката е должно за ова да ја предупреди странката.

(5) Секоја странка ги поднесува своите трошоци на постапката што е завршена со порамнување, ако во порамнувањето поинаку не е определено.

(6) Трошоците на странката или на друго лице во постапката, предизвикани со постапката поведена по службена должност или во јавен интерес, кои странката, односно друго лице во постапката не ги предизвикало со своето однесување, ги поднесува органот што ја повел постапката.

Член 118

Трошоците на постапката во врска со извршувањето ги поднесува извршеникот. Ако овие трошоци не можат да се наплатат од него, ги поднесува странката по чиј предлог е спроведено извршувањето.

Член 119

Ако постапката се поведува по барање од странката, а со сигурност може да се предвиди дека ќе предизвика посебни издатоци во готови пари во врска со увидот, вештачењето, доаѓањето на сведоци и слично, органот што ја води постапката со заклучок може да определи странката однапред да положи потребен износ за покривање на тие трошоци. Ако странката не го положи тој износ во определениот рок, органот може да се откаже од изведувањето на тие докази или да ја запре постапката, освен ако продолжувањето на постапката го бара јавниот интерес.

Член 120

(1) Во решението со кое се завршува постапката органот што го донесува решението определува кој ги поднесува трошоците на постапката, нивниот износ и на кого и во кој рок треба да му се исплатат.

(2) Во решението мора посебно да се наведе дали оној што ги поднесува трошоците ќе треба да и ги надомести трошоците на другата странка (член 117 ставови (2) и (3)).

(3) Ако трошоците на постапката ги поднесуваат повеќе лица, трошоците меѓу нив ќе се поделат на еднакви делови, односно во соодветен сразмер.

(4) Ако органот во решението не одлучи за трошоците, тогаш во него ќе наведе дека за трошоците ќе донесе посебен заклучок.

Член 121

(1) Сведоците, вештаците, толкувачите и службените лица имаат право на надоместок на трошоците за патување, на издатоците предизвикани со престојот во местото, а ако за тоа време не им припаѓа заработка, имаат право уште и на надоместок на загубената заработувачка. Покрај надоместокот, вештаците и толкувачите имаат право и на посебна награда.

(2) Барањето за надоместок односно за награда, сведоците, вештаците и толкувачите се должни да го постават при сослушувањето, толкувањето, односно давањето на мислење на вештакот. Во спротивно го губат тоа право, а службеното лице кое ја води постапката е должен за ова да ги предупреди сведокот, вештакот и толкувачот.

(3) Износот на надоместокот го утврдува со посебен заклучок органот што ја води постапката, определувајќи кој е должен да го плати и во кој рок. Против овој заклучок допуштена е посебна жалба. Овој заклучок претставува основа за извршување.

Член 122

(1) Надоместоците на трошоците, издатоците и на загубената заработувачка на сведоците, вештаците и толкувачите, односно посебните награди на вештаците и толкувачите, начинот на наплата и исплата на тие надоместоци и награди, како и ослободување од плаќање на трошоците се уредуваат со закон .

(2) Во однос на надоместокот на службените лица се применуваат прописите што се однесуваат на тие лица.

2. Ослободување од плаќање на трошоци

Член 123

(1) Органот што ја води постапката може да ја ослободи странката од поднесување на трошоците во целост или делумно, ако најде дека таа не може да ги поднесе трошоците без штета за своето нужно издржување и на своето семејство. Органот донесува заклучок за тоа по предлог од странката врз основа на уверението за нејзината имотна состојба издадено од надлежен орган .

(2) Ослободувањето од поднесување на трошоците се однесува на ослободувањето од такси, од издатоците на органот што ја води постапката, како што се патните трошоци на службените лица, издатоци за сведоци, вештаци, толкувачи, увид и огласи, како и на ослободување од полагање на обезбедување на трошоците.

(3) Странските државјани ќе се ослободат од поднесување на трошоците само под услови на заемност. Во случај на сомневање за постоењето на заемност, објаснување дава органот на државната управа надлежен за надворешни работи.

Член 124

Органот што ја води постапката може во текот на постапката да го укине заклучокот за ослободување од поднесување на трошоците ако утврди дека повеќе не постојат причините поради кои странката била ослободена од поднесување на трошоците.

Член 125

Против заклучокот со кој се одбива барањето на странката за ослободување од поднесување на трошоците, како и против заклучокот од членот 124 на овој закон, странката може да изјави посебна жалба.

ВТОР ДЕЛ

ПРВОСТЕПЕНА ПОСТАПКА

Г л а в а X

ПОВЕДУВАЊЕ НА ПОСТАПКАТА И БАРАЊА НА СТРАНКИТЕ

1. Поведување на постапка

Член 126

Управната постапка ја поведува надлежниот орган по службена должност или по повод барање од странката.

Член 127

(1) Надлежниот орган ќе поведе постапка по службена должност кога тоа е утврдено со закон и кога ќе утврди или дознае дека со оглед на постојната фактичка состојба, треба заради заштита на јавниот интерес да се поведе управна постапка.

(2) При поведувањето на управната постапка по службена должност надлежниот орган ги зема предвид и евентуалните претставки од граѓаните и од други субјекти.

Член 128

(1) Управната постапка е поведена кога надлежниот орган го извршил кое и да е дејствије со цел за водење на постапката.

(2) Ако надлежниот орган по барањето на странката најде дека според важечките прописи нема услови за поведување на постапката, ќе донесе заклучок за тоа, против кој е допуштена посебна жалба.

Член 129

Во работите во кои според законот или според природата на работата за поведување и водење на управната постапка е потребно барање од странката, надлежниот орган може да ја поведе и да ја води постапката само ако постои такво барање.

Член 129-а

Избришан 2

2. Спојување на работи во една постапка

Член 130

(1) Ако правата или обврските на странките се засноваат врз иста или слична фактичка состојба и врз иста правна основа и ако органот што ја води постапката во однос на сите предмети е стварно надлежен, може да се поведе и да се води една постапка и тогаш кога се работи за права и обврски на повеќе странки.

(2) Под исти услови една или повеќе странки можат во една постапка да остваруваат и повеќе различни барања.

(3) За водењето на една постапка во вакви случаи надлежниот орган ќе донесе посебен заклучок против кој може да се изјави жалба, освен ако заклучокот го донел второстепениот орган.

Член 131

Надлежниот орган може преку јавно соопштение да поведе управна постапка спрема поголем број лица кои на органот не му се познати или не можат да се определат, а кои во постапката можат да имаат положба на странки, ако се работи за суштествено исто барање спрема сите нив.

Член 132

(1) Кога во смисла на членот 130 од овој закон се води една постапка или кога постапката е поведена преку јавно соопштение во смисла на членот 131 од овој закон, секоја странка настапува во постапката самостојно.

(2) Во заклучоците со кои во таквата постапка се преземаат извесни мерки спрема странките, мора да се определи која од тие мерки се однесува на која странка, освен ако се во прашање странки што во постапката заеднички учествуваат со идентични барања, или ако со закон поинаку не е пропишано.

3. Измена на барањето

Член 133

(1) По поведувањето на постапката, странката до донесување на решението во прв степен може да го прошири барањето, или наместо поранешното барање да поднесе друго, без оглед дали проширеното или изменетото барање се заснова врз истата правна основа, под услов таквото барање да се заснова врз суштествено иста фактичка состојба.

(2) Ако органот што ја води постапката не дозволи проширување или изменување на барањето за тоа ќе донесе заклучок. Против заклучокот е допуштена посебна жалба.

4. Откажување од барањето

Член 134

(1) Странката може да се откаже од своето барање во текот на целата постапка.

(2) Кога постапката е поведена по барање од странката, а странката ќе се откаже од своето барање, органот што ја води постапката ќе донесе заклучок со кој се запира постапката. За тоа ќе биде известена спротивната странка.

(3) Ако натамошното водење на постапката е потребно во јавен интерес или ако тоа го бара спротивната странка, надлежниот орган ќе го продолжи водењето на постапката.

(4) Кога постапката е поведена по службена должност, органот може да ја запре постапката. Ако постапката во истата работа можела да биде поведена и по барање од странката, постапката ќе продолжи ако странката го бара тоа.

(5) Против заклучокот со кој се запира постапката е допуштена посебна жалба.

Член 135

(1) Странката се откажува од своето барање со изјава што му ја дава на органот што ја води постапката. Додека органот што ја води постапката не донесе заклучок за запирање на постапката и не го достави до странката, странката може да го отповика своето откажување од барањето.

(2) Одделно дејствие или пропуштање на странката може да се смета како нејзино откажување од барањето само кога тоа е определено со закон.

(3) Ако странката се откажала од своето барање по донесувањето на првостепеното решение, а пред истекот на рокот за жалба, со заклучокот за запирање на постапката се поништува и првостепеното решение, доколку со него барањето на странката било позитивно или делумно позитивно решено. Ако странката се откажала од своето барање по изјавената жалба, а пред да и биде доставено решение донесено по жалбата, со заклучокот за запирање на постапката се поништува првостепеното решение со кое барањето на странката било усвоено во целост или делумно, ако странката во целост се откажала од своето барање.

Член 136

Странката што се откажала од барањето е должна да ги поднесе сите трошоци што на-станале до запирањето на постапката, освен ако со посебни прописи поинаку не е определено.

5. Порамнување

Член 137

(1) Ако во постапката учествуваат две или повеќе странки со спротивни барања, службеното лице кое ја води постапката ќе настојува во текот на целата постапка странките да се порамнат целосно или барем во одделни спорни точки.

(2) Порамнувањето мора да биде секогаш јасно и определено и не смее да биде на штета на јавниот интерес, на јавниот морал или на правниот интерес на трети лица. Службеното лице кое ја води постапката мора на тоа да внимава по службена должност. Ако се утврди дека порамнувањето би било на штета на јавниот интерес, на јавниот морал или на правниот интерес на трети лица, органот што ја води постапката нема да прифати да се склучи порамнување и за тоа ќе донесе посебен заклучок.

(3) Порамнувањето се запишува во записник. Порамнување е склучено кога странките по прочитаниот записник за порамнувањето ќе го потпишат записникот. Заверениот препис на записникот ќе им се предаде на странките ако го бараат.

(4) Порамнувањето има сила на извршно решение донесено во управната постапка.

Г л а в а X I

ПОСТАПКА ДО ДОНЕСУВАЊЕ НА РЕШЕНИЕ

A. ОПШТИ НАЧЕЛА

1. Заеднички одредби

Член 138

(1) Пред донесување на решението ќе се утврдат сите факти и околности што се од значење за решението и на странките ќе им се овозможи да ги остварат и заштитат своите права и правни интереси.

(2) Дејствијата од ставот (1) на овој член, можат да се извршат во скратена постапка или во посебна испитна постапка.

Член 139

(1) Службеното лице кое ја води постапката може во текот на целата постапка да ја надополнува фактичката состојба и да изведува докази и за оние факти кои порано во постапката не биле изнесени или уште не се утврдени.

(2) Службеното лице кое ја води постапката ќе нареди по службена должност изведување на секој доказ, ако најде дека тоа е потребно заради разјаснување на работата.

(3) Службеното лице кое ја води постапката е должно по службена должност да ги прибави податоците за фактите за кои службена евиденција води органот надлежен за решавање.

(4) Службеното лице ќе постапи согласно со ставот (3) од овој член и во случај кога во однос на фактите службена евиденција води друг државен орган, односно друг субјект кој води регистар на податоци. Државниот орган, односно субјектот кој води службена евиденција, е должен бараните податоци да ги достави во рок од три дена од денот на приемот на барањето.

(5) Службеното лице ќе ги прибави личните податоци за странката која предала поднесок за поведување на постапка, а кои се потребни за решавање на барањето.

(6) Начинот на прибавувањето и размената на податоците од ставот (5) на овој член се врши во согласност со прописите за заштита на личните податоци.

Член 140

(1) Странката е должна да ја изнесе точно, вистинито и определено фактичката состојба врз која го заснова своето барање.

(2) Ако не се во прашање факти што се општо познати, странката е должна за своите наводи да понуди докази и по можност да ги поднесе. Ако самата странка не постапи така, службеното лице кое ја води постапката ќе ја повика да го стори тоа. Од странката нема да се бара да прибави и да поднесе докази што побрзо и полесно може да ги прибави органот што ја води постапката, ниту да поднесува такви уверенија за кои органите не се должни да ги издаваат според членот 175 од овој закон.

(3) Ако странката во дополнително определениот рок не поднела докази, органот не може поради тоа да го отфрли барањето како да не е поднесено, туку е должен да ја продолжи постапката и во согласност со правилата на постапката и според материјалниот пропис, да ја реши управната работа.

Член 141

(1) Странката својата изјава, по правило, ја дава усно, а може да ја даде и писмено.

(2) Кога е во прашање сложена работа или кога се потребни поопширни стручни објаснувања, службеното лице кое ја води постапката може да и наложи на странката да поднесе писмена

изјава, определувајќи и рок за тоа. Во тој случај и странката има право да бара да и се допушти давање на писмена изјава.

(3) Ако на странката и е наложено или допуштено да поднесе писмена изјава, поради тоа не може да и се одземе правото својата изјава да ја даде и усно.

Член 142

Ако во текот на постапката се појави лице кое до тогаш не учествувало во постапката како странка и бара да учествува во постапката како странка, службеното лице кое ја води постапката ќе го испита неговото право да биде странка и за тоа ќе донесе заклучок. Против заклучокот со кој не се признава тоа својство е допуштена посебна жалба.

Член 143

Службеното лице кое ја води постапката е должно по потреба да ја предупреди странката на нејзините права во постапката и да и укажува на правните последици од нејзините дејствија или пропуштање во постапката.

2. Скратена постапка

Член 144

(1) Органот може по скратена постапка да ја реши работата непосредно:
1) ако странката во своето барање навела факти или поднела докази врз основа на кои може да се утврди состојбата на работата, или ако таа состојба може да се утврди врз основа на општо познати факти или факти што му се познати на органот;
2) ако состојбата на работата може да се утврди врз основа на службени податоци со кои органот располага, а не е потребно посебно сослушување на странката заради заштита на нејзините права, односно правни интереси;
3) во случај кога со пропис е предвидено дека работата може да се реши врз основа на факти или околности кои не се целосно докажани или со доказите само посредно се утврдуваат, па фактите или околностите се сторени веројатни, а од сите околности произлегува дека барањето на странката треба да се задоволи и
4) кога е во прашање преземање на итни мерки во јавен интерес што не можат да се одлагаат, а фактите врз кои решението треба да биде засновано се утврдени или барем се сторени веројатни.

(2) Решенијата од ставот (1) точки 1 и 2 на овој член, можат да се изработуваат електронски.

3. Посебна испитна постапка

Член 145

(1) Посебна испитна постапка се спроведува кога тоа е потребно заради утврдување на фактите и околностите што се од значење за разјаснување на работата или заради давање на странките можност да ги остварат и заштитат своите права и правни интереси.

(2) Текот на испитната постапка го определува, според околностите на одделен случај службеното лице кое ја води постапката, придржувајќи се кон одредбите на овој закон и прописите што се однесуваат на работата што е во прашање.

(3) Во овие граници службеното лице кое ја води постапката особено: определува кои дејствија во постапката треба да се извршат и издава наредби за нивно извршување, го определува редот

по кој одделни дејствија ќе се вршат, роковите во кои ќе се извршат ако тие не се пропишани со закон, определува усни расправи и сослушувања, како и сè што е потребно за нивно одржување, одлучува кои докази треба да се изведат и со кои доказни средства и одлучува за сите предлози и изјави.

(4) Службеното лице кое ја води постапката одлучува дали расправањето и докажувањето ќе се врши одвоено за одделни спорни прашања или заедно за целиот предмет.

Член 146

(1) Странката има право да учествува во испитната постапка и заради остварување на целта на постапката, да дава потребни податоци и да ги брани своите права и со закон заштитените интереси.

(2) Странката може да изнесува факти што можат да бидат од влијание за решавањето на работата и да ја побива точноста на наводите што не се согласуваат со нејзините наводи. Таа има право сè до донесување на решението да ги дополнува и објаснува своите тврдења, а ако тоа го прави по одржаната усна расправа, должна е да оправда поради што тоа не го сторила на расправата.

(3) Службеното лице кое ја води постапката е должно да и даде можност на странката: да се изјасни за сите околности и факти што се изнесени во испитната постапка, за предлозите и понудените докази, да учествува во изведувањето на доказите и да им поставува прашања на другите странки, на сведоците и вештаците преку службеното лице кое ја во-ди постапката, а со негова дозвола и непосредно, како и да се запознае со резултатот од изведувањето на доказите и за тоа да се изјасни. Надлежниот орган нема да донесе решение пред да и даде можност на странката да се изјасни за фактите и околностите врз кои треба да се заснова решението, а за кои на странката не и била дадена можност да се изјасни.

4. Претходно прашање

Член 147

(1) Ако органот што ја води постапката најде на прашања без чие решение не може да се реши самата работа, а тоа прашање претставува самостојна правна целина за чие решение е надлежен суд или некој друг орган (претходно прашање), органот може под услови утврдени во овој закон да ја прекине постапката додека надлежниот орган не го реши тоа прашање. За прекилот на постапката се донесува заклучок против кој е допуштена посебна жалба, освен ако заклучокот го донел второстепен орган.

(2) Ако органот го расправил претходното прашање, решението за прашањето има правно дејство само во работата во која е решено тоа прашање.

(3) Ако постои кривично дело и кривична одговорност на сторителот, органот што ја води постапката е врзан со правосилната пресуда на судот со која обвинетиот се огласува за виновен.

Член 148

(1) Органот што ја води постапката мора да ја прекине постапката кога претходното прашање се однесува на постоење на кривично дело, на постоење на брак, на утврдување на татковство или кога тоа е определено со закон.

(2) Кога претходното прашање се однесува на кривично дело, а нема можност за кривично гонење по службена должност, органот што ја води постапката ќе одлучува по завршувањето на судската постапка покрената по приватна тужба.

Член 149

Во случај кога поради претходно прашање не мора да се прекине постапката според членот 148 на овој закон, органот што ја води постапката може сам да го земе во претрес претходното прашање и да го расправи како составен дел на работата, и врз таа основа да ја реши самата работа.

Член 150

(1) Ако органот што ја води управната постапка не го земе претходното прашање во претрес во смисла на членот 149 од овој закон, а постапката за решавање на претходното прашање што може да се води само по службена должност уште не е поведена кај надлежниот орган, тој ќе побара надлежниот орган да поведе постапка по тоа прашање.

(2) Во работата во која постапката за решавање на претходното прашање се поведува по повод барање од странката, органот што ја води управната постапка може со заклучок да и наложи на една од странките да бара од надлежниот орган решавање на претходното прашање со поведување на постапка, определувајќи и рок во кој е должна да го стори тоа, и за поднесеното барање да му поднесе доказ. Притоа, органот што ја води управната постапка ќе ја предупреди странката на последиците од пропуштањето. Рокот за барање да се поведе постапка за решавање на претходното прашање, почнува да тече од денот на конечноста на заклучокот.

(3) Ако странката не поднесе во определениот рок доказ дека од надлежниот орган барала поведување на постапка по претходно прашање, ќе се смета дека странката што го поднела барањето се откажала од него, а органот што ја води управната постапка ќе ја запре постапката. Ако тоа не го сторила спротивната странка, органот ќе ја продолжи постапката и сам ќе го расправи претходното прашање.

(4) Против заклучокот од ставот (2) на овој член е допуштена жалба.

Член 151

Ако постапката е прекината поради решавање на претходно прашање кај надлежен орган, таа ќе се продолжи откако решението донесено за тоа прашање ќе стане конечно.

5. Усна расправа

Член 152

Службеното лице кое ја води постапката определува, по своја иницијатива или по предлог од странката усна расправа во секој случај кога тоа е корисно за разјаснување на работата, а мора да ја определи:

- 1) во работите во кои учествуваат две или повеќе странки со спротивни интереси или
- 2) кога треба да се изврши увид или сослушување на сведоци или на вештаци.

Член 153

(1) Усната расправа е јавна.

(2) Службеното лице кое ја води постапката може да ја исклучи јавноста за целата усна расправа или само за еден нејзин дел, ако:

- 1) тоа го бараат причините на моралот или на јавната безбедност;
- 2) постои сериозна и непосредна опасност од попречување на усната расправа;
- 3) треба да се расправа за односите во некое семејство и
- 4) треба да се расправа за околности кои претставуваат службена, деловна, професионална, научна или уметничка тајна.

(3) Предлог за исклучување на јавноста може да стави и заинтересираното лице.

(4) За исклучувањето на јавноста се донесува заклучок кој мора да биде образложен и јавно објавен.

(5) При соопштувањето на решението јавноста не може да се исклучи.

Член 154

(1) Исклучувањето на јавноста не се однесува на странките, нивните полномошници и стручните помагачи.

(2) Службеното лице кое ја води постапката може да допушти на усната расправа од која е исклучена јавноста да присуствуваат одделни службени лица, научни и јавни работници, ако е тоа од интерес за нивната служба, односно научна работа. Службеното лице кое ја води постапката ќе ги предупреди овие лица дека се должни да го чуваат како тајна она што ќе го дознаат на расправата.

Член 155

(1) Органот што ја води постапката е должен да преземе се што е потребно усната расправа да се изврши без одолжување и по можност без прекинување и одлагање.

(2) На лицата кои се повикуваат на усна расправа мора да им се остави доволно време да се подготват за расправата и на неа да дојдат навреме и без вонредни трошоци. На повиканите лица ќе им се остави, по правило, осум дена од денот на доставувањето на поканата до денот на расправата.

Член 156

Кога за расправање на усната расправа е потребно познавање на планови, списи или други предмети, овие предмети треба да им се стават на увид на повиканите лица истовремено со определувањето на расправата, а во поканата за расправата да се назначи времето и местото кога и каде тие можат да се разгледаат.

Член 157

(1) Органот што ја води постапката е должен и јавно да го објави определувањето на усната расправа: кога постои опасност дека поединечните покани не ќе можат да се достават навреме, кога постои веројатност дека има заинтересирани лица кои уште не се појавиле како странки или кога тоа го налагаат други слични причини.

(2) Јавната објава на усната расправа треба да ги содржи сите податоци кои мораат да бидат наведени во поединечната покана, како и покана да дојде на расправата секој што смета дека работата се однесува на неговите правно заштитени интереси. Оваа објава се соопштува на начин пропишан во членот 86 на овој закон.

Член 158

Усната расправа по правило, се одржува во седиштето на органот што ја води постапката. Ако е потребен увид во местото надвор од седиштето на органот, усната расправа може да се одржи на местото на увидот. Органот што ја води постапката може за усна расправа да определи и друго место кога е тоа потребно поради значително намалување на трошоците и поради потемелно, побрзо или поедноставно расправање на работата.

Член 159

(1) Службеното лице кое ја води постапката е должно на почетокот на усната расправа да утврди кои од повиканите лица се присутни, а за отсутните лица да провери дали поканите им се доставени правилно.

(2) Ако некоја од странките што уште не е сослушана не дошла на расправата, а не е утврдено дека поканата правилно и е доставена, службеното лице кое ја води постапката ќе ја одложи расправата, освен во случаите кога усната расправа е објавена навреме со јавна објава.

(3) Ако на усната расправа не дојде странката по чие барање е поведена постапката, иако е уредно повикана, а од целокупната состојба на работата може да се претпостави дека странката го повлекла предлогот, органот што ја води постапката ќе ја запре постапката. Против заклучокот е допуштена посебна жалба. Ако не може да се претпостави дека странката го повлекла предлогот, или ако постапката што се води е во јавен интерес и мора да се продолжи по службена должност, службеното лице според околностите на случајот ќе ја спроведе расправата без тоа лице или ќе ја одложи.

(4) Ако странката против која е поведена постапка неоправдано изостане, иако е уредно повикана, службеното лице кое ја води постапката може да ја спроведе расправата и без неа, а може на нејзин трошок и да ја одложи усната расправа, ако е тоа потребно заради правилно решавање на работата.

Член 160

(1) Ако присутната странка и покрај предупредувањето за последиците, во текот на самата расправа не стави забелешка на работата што се врши на расправата, се смета дека нема забелешки. Ако таа странка подоцна стави забелешка на работата извршена на расправата, органот што решава за работата ќе ја цени и таа забелешка, ако таа може да има влијание врз решавањето на работата и ако не е дадена по расправата со цел за одолжување на постапката.

(2) Ако странката што е повикана со јавно соопштение на поканата не дошла на расправа, а забелешки на работата извршена на расправата стави по расправата, овие забелешки ќе се земат предвид под условот од ставот (1) на овој член.

Член 161

(1) На усната расправа треба да се претресе и утврди она што е предмет на испитната постапка.

(2) Ако предметот не може да се претресе на една расправа, службеното лице кое ја води постапката ќе ја прекине расправата и што побрзо ќе закаже нејзино продолжување. За ова продолжување службеното лице ќе ги преземе сите мерки што се пропишани за определување на усна расправа, а на присутните лица може усно да им ги соопшти тие мерки, како и времето и местото на продолжувањето на расправата. При продолжувањето на усната расправа, службеното лице кое ја води постапката во главни црти ќе го изнесе текот на дотогашната расправа.

(3) За изведување на писмени докази што дополнително ќе се поднесат не мора повторно да се определува усна расправа, но на странката ќе и се даде можност да се изјасни за изведените докази.

Б. ДОКАЖУВАЊЕ

1. Општи одредби

Член 162

(1) Фактите врз основа на кои се донесува решение се утврдуваат со докази.

(2) Како доказно средство ќе се употреби сè што е погодно за утврдување на состојбата на работата и што му одговара на одделен случај, како што се исправи, односно микрофилмска копија на исправата или репродукција на таа копија, сведоци, изјави на странката, вештаци, увид и друго.

Член 163

(1) Дали некој факт треба да се докажува или не, одлучува службеното лице кое ја води постапката, според тоа дали тој факт може да има влијание врз решавањето на работата. Доказите по правило се изведуваат откако ќе се утврди што во фактичен поглед е спорно или што треба да се докажува.

(2) Не треба да се докажуваат факти што се општо познати.

(3) Не треба да се докажуваат факти чие постоење законот го претпоставува, но е допуштено да се докажува непостоењето на тие факти, ако со закон поинаку не е определено.

Член 164

Ако докажувањето пред органот што ја води постапката е неизводливо, сврзано со несразмерни трошоци или со големо губење на време, докажувањето или одделни докази можат да се изведуваат пред замолен орган.

Член 165

Кога со закон или пропис е предвидено дека работата може да се реши врз основа на факти или околности што не се наполно докажани или со докази само посредно се утврдуваат (факти и околности што се направени веројатни), изведувањето на доказите за таа цел не е врзано за одредбите на овој закон за изведување на доказите.

Член 166

(1) Ако на органот што решава за работата не му е познато правото кое важи во странска држава, може да се извести за тоа од органот на државната управа надлежен за правда.

(2) Органот што решава за работата може од странката да побара да поднесе јавна исправа издадена од надлежен странски орган, со која се потврдува кое право важи во странската држава. Допуштено е докажување на странско право спротивно на ваква јавна исправа, ако со меѓународен договор поинаку не е предвидено.

2. Исправи

Член 167

(1) Исправата што во пропишана форма ја издал државен орган во рамките на својата надлежност, а која може да биде приспособена за електронска обработка на податоци, како и исправата што во таква форма ја издало правно и друго лице во работите што ги врши врз основа на јавни овластувања (јавна исправа), го докажува она што во неа се потврдува или определува.

(2) Во постапката на докажување, микрофилмската копија на исправата, односно репродукцијата на таа копија се изедначува со исправата од ставот (1) на овој член, ако микрофилмската копија, односно репродукцијата на таа копија ја издал орган во рамките на својата надлежност, односно правно и друго лице во работите што ги врши врз основа на јавни овластувања.

(3) Допуштено е да се докажува дека во таква исправа, односно микрофилмска копија на исправата или репродукција на таа копија фактите се невинитно потврдени или дека самата исправа, односно микрофилмска копија на исправата или репродукција на таа копија е неисправно составена.

(4) Допуштено е да се докажува дека микрофилмската копија, односно репродукцијата на таа копија не му е верна на оригиналот.

Член 168

Ако на исправата е нешто прецртано, истрожено, или инаку избришано, вметнато или ако на исправата постојат некои други надворешни недостатоци, службеното лице кое ја води постапката ќе оцени според сите околности дали со тоа и во која мера е намалена доказната вредност на исправата, или исправата наполно ја загубила доказната вредност за решавање на работата во која се води постапката.

Член 169

(1) Исправите што служат како доказ ги поднесуваат странките или ги прибавува органот што ја води постапката. Странката ја поднесува исправата во оригинал, микрофилмска копија на исправата или репродукција на таа копија или во заверен препис, а може да ја поднесе и во прост препис. Кога странката ќе поднесе исправа во заверен препис, службеното лице кое ја води постапката може да бара странката да ја покаже оригиналната исправа, а кога ќе поднесе исправа во прост препис, службеното лице ќе утврди дали тој препис е верен на оригиналот. Микрофилмската копија на исправата или репродукцијата на таа копија што на пропишан начин ја издал орган во рамките на својата надлежност, или правно и друго лице во работите што ги врши врз основа на јавно овластување, во управната постапка има доказна вредност на оригинал на исправа, во смисла на членот 167 ставови (1) и (2) од овој закон, за решавање на работата за која се води постапката.

(2) Ако некои факти или околности од страна на органот што за тоа бил надлежен се веќе утврдени или се посведочени во јавната исправа (како лична карта, извод од матичната книга), органот што ја води постапката ќе ги земе овие факти и околности за докажани. Кога е во прашање стекнување или губење на права, а постои веројатност дека тие факти и околности дополнително се измениле или врз основа на посебни прописи треба посебно да се докажат, службеното лице ќе бара странката да поднесе посебни докази за тие факти и околности или органот сам ќе ги прибави.

Член 170

(1) Службеното лице кое ја води постапката може да ја повика странката што се повикува на некаква исправа да ја поднесе, ако со неа располага или ако може да ја прибави.

(2) Ако исправата се наоѓа кај спротивната странка, а таа не сака доброволно да ја поднесе или покаже, службеното лице кое ја води постапката ќе ја повика таа странка да ја поднесе или покаже исправата на расправата за да можат другите странки да се изјаснат за неа.

(3) Ако странката што е повикана да ја поднесе, односно покаже исправата не постапи по поканата, органот што ја води постапката ќе цени, со оглед на сите околности на случајот, од какво влијание е тоа за решавањето на работата.

Член 171

Ако исправата што треба да се употреби како доказ во постапката се наоѓа кај орган или правно и друго лице кое има јавно овластување за решавање во управни работи, а странката што се повикала на таа исправа не успеала да ја прибави, органот што ја води постапката ќе ја прибави оваа исправа по службена должност.

Член 172

(1) Ако исправата се наоѓа кај трето лице, а тоа не сака доброволно да ја покаже, органот што ја води постапката ќе го повика со заклучок тоа лице да ја покаже исправата на расправата, за да можат да се изјаснат странките за неа.

(2) Трето лице може да одбие да ја покаже исправата од истите причини како и да сведочи.

(3) Против трето лице кое без оправдана причина ќе одбие да ја покаже исправата, ќе се постапи на ист начин како против оној што ќе одбие да сведочи.

(4) Против заклучокот со кој му се наредува да ја покаже исправата, како и трето лице има право на жалба која го одлага извршувањето на заклучокот.

(5) Странката што се повикува на исправата што се наоѓа кај трето лице е должна да ги надомести трошоците што тоа лице ги има во врска со покажувањето на исправата.

Член 173

(1) Исправите што се издадени на странски јазик се поднесуваат во заверен превод.

(2) Исправите издадени од орган на странска држава, ако во местото каде што се издадени важат како јавни исправи, имаат под услови на заемност, иста доказна сила како и домашните јавни исправи, ако се прописно заверени.

Уверенија

Член 174

(1) Органите на државната управа и државните органи издаваат уверенија и други исправи (сертификати, потврди и друго) за фактите за кои водат службена евиденција.

(2) Под условите од ставот (1) на овој член правните и други лица на кои со закон им е доверено вршење на јавни овластувања издаваат уверенија, односно други исправи за фактите во врска со работите што ги вршат врз основа на јавното овластување.

(3) Уверенијата и другите исправи за фактите за кои се води службена евиденција мораат да се издаваат согласно со податоците на службената евиденција. Таквите уверенија и исправи имаат значење на јавна исправа.

(4) Под службена евиденција се подразбира евиденцијата што е установена со пропис, односно со општ акт на правното и друго лице на кое со закон му е доверено вршење на јавно овластување.

(5) Уверенија и други исправи за фактите за кои се води службена евиденција и се издаваат на странката на усно барање, по правило, истиот ден кога странката побарала издавање на уверение, односно друга исправа, а најдоцна во рок од 15 дена од денот на поднесувањето на барањето, ако со прописот со кој е установена службената евиденција поинаку не е определено.

(6) Ако органите од ставовите (1) и (2) на овој член го одбијат барањето за издавање на уверението, односно друга исправа, должни се за тоа да донесат посебно решение. Ако во рок од 15 дена од денот на поднесувањето на барањето не издадат уверение, односно друга исправа, ниту донесат и достават до странката решение за одбивање на барањето, се смета дека барањето е одбиено.

(7) Ако странката, врз основа на доказите со кои располага, смета дека уверението или другата исправа не е издадена во согласност со податоците од службената евиденција, може да бара измена на уверението односно на другата исправа. Органот е должен да донесе посебно решение ако го одбие барањето на странката да го измени, односно да издаде ново уверение или друга исправа. И во тој случај важи рокот од 15 дена од денот на поднесувањето на барањето за издавање ново уверение, односно друга исправа, а ако тоа не биде сторено во тој рок, се смета дека барањето е одбиено.

Член 175

(1) Органите на државната управа, државните органи, правните и други лица кои имаат јавни овластувања утврдени со закон издаваат уверенија, односно други исправи и за фактите за кои не водат службена евиденција ако е тоа определено со закон. Во тој случај фактите се утврдуваат во постапката пропишана со одредбите на оваа глава.

(2) Уверението, односно друга исправа издадена на начин предвиден во ставот (1) на овој член не го обврзува органот кому му е поднесена како доказ и кој треба да решава за работата. Овој орган може повторно да ги утврдува фактите наведени во уверението или во друга исправа.

(3) Уверение или друга исправа и се издава на странката односно решение за одбивање на барањето се донесува и се доставува до странката во рок од 15 дена од денот на поднесувањето на барањето, а ако не се постапи така, се смета дека барањето на странката е одбиено.

3. Сведоци

Член 176

(1) Сведок може да биде секое лице кое било способно да го забележи фактот за кој ќе сведочи и што е во состојба тоа свое забележување да го соопшти.

(2) Лицето кое учествува во постапката во својство на државен службеник не може да биде сведок.

Член 177

Секое лице кое се повикува како сведок е должно да се јави на поканата, а и да сведочи, ако со овој закон поинаку не е определено.

Член 178

Не може да се испита како сведок лице кое со својот исказ би ја повредило должноста за чување на информацијата со соодветен степен на тајност, додека надлежниот орган не го ослободи од таа должноста.

Член 179

(1) Сведок може да одбие да сведочи:
1) на одделни прашања на кои одговорот би го изложил на тежок срам, значителна имотна штета или негово кривично гонење, негов роднина по крв во права линија, а во странична линија до трети степен заклучно, неговиот брачен другар или роднина по жена заклучно до вториот степен и тогаш кога бракот престанал, како и неговиот старател или лице под старателство, посвоител или посвоеник;
2) на одделни прашања на кои би можел да одговори, а да не ја повреди обврската, односно правото да чува деловна, професионална, уметничка или научна тајна;
3) за она што странката му го доверила на сведокот како на свој полномошник и
4) за она за кое странката или друго лице му се исповедало на сведокот како на верски исповедник.

(2) Сведокот може да се ослободи од должноста за сведочење и за одделни други факти кога ќе изнесе важни причини за тоа. Ако е потребно тој треба тие причини да ги направи веројатни.

(3) Сведокот не може поради опасност од некаква имотна штета да одбие да сведочи за правни работи при кои бил присутен како сведок, записничар и посредник, за дејствија што ги презел во врска со спорниот однос како правен претходник или застапник на една од странките, како и за секое она дејствие за кое врз основа на посебни прописи е должен да поднесе пријава или да даде изјава.

Член 180

(1) Сведоците се сослушуваат поединечно, без присуство на оние сведоци што подоцна ќе се сослушаат.

(2) Сослушаниот сведок не смее да си отиде без дозвола од службеното лице кое ја води постапката.

(3) Службеното лице кое ја води постапката може сослушаниот сведок да го сослуша повторно, а сведоците чии искази не се согласуваат може да ги соочи.

(4) Лицето кое поради болест или телесна неспособност не може да дојде по поканата, ќе се испита во својот стан.

Член 181

(1) Сведокот претходно ќе се предупреди дека е должен да ја зборува вистината, дека не смее ништо да премолчи и дека може на својот исказ да биде заколнат, па ќе му се предочат последиците од давање на лажен исказ.

(2) Од сведокот потоа ќе се земат општите лични податоци по овој ред: име и презиме, занимање, престојувалиште, место на раѓање, години на возраст и брачна состојба. Ако е

потребно, сведокот ќе биде испитан и за околностите што се однесуваат на неговата веродостојност, како сведок во предметот за кој се работи, а особено за неговите односи спрема странките.

(3) Службеното лице кое ја води постапката ќе го поучи сведокот на кои прашања може да одбие да сведочи.

(4) На сведокот му се поставуваат прашања за самиот предмет и се повикува да изнесе што му е познато за тоа.

(5) Не е допуштено да се поставуваат такви прашања кои укажуваат на тоа како би требало да се одговори.

(6) Сведокот секогаш ќе се праша од каде му е познато она за што сведочи.

Член 182

(1) Ако сведокот не го знае јазикот на кој се води постапката, ќе се испита преку преведувач.

(2) Ако сведокот е глув, прашањата ќе му се поставуваат писмено, а ако е нем ќе се повика да одговара писмено. Ако испитувањето не може да се изврши на овој начин, ќе се повика како толкувач лице кое може со сведокот да се разбере.

Член 183

(1) Откако ќе го сослуша сведокот, службеното лице кое ја води постапката може да одлучи сведокот да положи заклетва за својот исказ. Нема да се заколнува сведокот што е малолетен или кој не може да го сфати значењето на заклетвата.

(2) Заклетвата се полага усно со изговарање на зборовите: "Се заколнувам во честа дека за сето за што ме прашал органот ја зборувам вистината и дека ништо што знаев за оваа работа не премолчив."

(3) Немите сведоци што знаат да читаат и да пишуваат, се заколнуваат на тој начин што го потпишуваат текстот на заклетвата, а глумите сведоци ќе го прочитаат текстот на заклетвата. Ако немите или глумите сведоци не знаат да читаат и да пишуваат, ќе се заколнат преку толкувач.

Член 184 3

(1) Ако сведокот што е уредно повикан не дојде, а изостанокот не го оправда или без одобрение или оправдана причина се оддалечи од местото каде што треба да биде сослушан, органот што ја води постапката може да нареди присилно да се доведе и да ги поднесе трошоците за доведувањето, а може да се казни со глоба во износ од 100 евра во денарска противвредност.

(2) Ако сведокот дојде, па без оправдани причини одбие да сведочи иако е предупреден за последиците од одбивањето, може да се казни со глоба во износ од 100 евра во денарска противвредност, а ако и потоа одбива да сведочи, може повторно да се казни со глоба во износ од 100 евра во денарска противвредност. Службеното лице кое ја води постапката во согласност со службеното лице овластено за решавање на работата, а кај замолен орган во согласност со функционерот на тој орган, односно со службеното лице овластено за решавање во слични работи, поднесува барање за поведување прекршочна постапка.

(3) Ако сведокот дополнително го оправда својот изостанок, службеното лице кое ја води постапката ќе го поништи заклучокот за трошоците.

(4) Службеното лице кое ја води постапката може да одлучи сведокот да ги надомести трошоците што ги предизвикал со својот изостанок или одбивањето да сведочи.

(5) Против заклучокот за трошоците донесен врз основа на овој член, допуштена е посебна жалба.

4. Изјава на странката

Член 185

(1) Ако за утврдување на определен факт не постои непосреден доказ или таков факт не може да се утврди врз основа на други доказни средства, за утврдување на тој факт може како доказно средство да се земе и усно дадена изјава на странката. Изјавата на странката може да се земе како доказно средство и во работи со мало значење, ако определен факт е потребно да се утврдува со сослушување на сведок кој живее во место оддалечено од седиштето на органот или инаку, поради прибавување на други докази, би било отежнато остварувањето на правото на странката.

(2) Со закон може да се пропише дека и во случаи, освен оние од ставот 1 на овој член, определени факти можат да се докажуваат со изјава на странката.

(3) Веродостојноста на изјавата на странката се цени според начелото пропишано во членот 12 на овој закон.

(4) Пред земањето на изјавата на странката, службеното лице кое ја води постапката е должно да ја предупреди странката за кривичната и материјалната одговорност за давање на лажна изјава.

5. Вештаци

Член 186

Кога за утврдување или оценка на некој факт важен за решавање на работата е потребно стручно знаење со кое не располага службеното лице кое ја води постапката, ќе се изведе доказ со вештачење.

Член 187

(1) Ако докажувањето со вештачење би било несразмерно скапо според значењето или вредноста на предметот, работата ќе се реши врз основа на други доказни средства.

(2) Во случајот од ставот (1) на овој член, вештачењето ќе се изврши ако странката го бара тоа и се согласи да ги поднесе трошоците.

Член 188

(1) Со цел да се изведе доказ со вештачење, службеното лице кое ја води постапката по службена должност или на предлог од странката определува еден вештак, а кога ќе оцени дека вештачењето е сложено може да определи двајца или повеќе вештаци.

(2) За вештаци ќе се определат лица кои се стручни, и тоа првенствено оние кои имаат посебно овластување за давање мислења по прашања на соодветната струка.

(3) Странката, по правило, претходно ќе се сослуша за личноста на вештакот.

(4) За вештак не може да се определи лице кое не може да биде сведок.

Член 189

(1) Секој што има потребна стручна подготовка мора да ја прими должноста на вештак, освен ако службеното лице кое ја води постапката го ослободи од тоа од оправдани причини, како што се преоптовареност со вештачења, други работи и слично.

(2) Ослободување од должноста за вештачење може да бара и одговорното лице каде што работи вештакот.

Член 190

(1) Вештакот може да одбие да вештачи од истите причини од кои сведокот може да одбие да сведочи.

(2) Лицето вработено во орган на државната управа и во друг државен орган ќе биде ослободено од должноста за вештачење, кога врз основа на посебни прописи е ослободено од таа должност.

Член 191

(1) Во однос на изземањето на вештаците, согласно ќе се применуваат одредбите за изземање на службените лица.

(2) Странката може да бара изземања на вештакот и ако ги направи веројатни околностите што го доведуваат во прашање неговото стручно знаење.

(3) За изземањето на вештакот одлучува со заклучок службеното лице кое ја води постапката.

Член 192

(1) Пред почетокот на вештачењето, вештакот треба да се предупреди дека е должен предметот на вештачењето грижливо да го разгледа и во својот наод точно да наведе што ќе забележи и најде, како и своето образложено мислење да го изнесе непристрасно и во согласност со правилата на науката и вештината.

(2) Службеното лице кое ја води постапката потоа му ги покажува на вештакот предметите што овој треба да ги разгледа.

(3) Кога вештакот ќе го изложи својот наод и мислење, службеното лице кое ја води постапката, како и странките можат да му поставуваат прашања и да бараат објаснување во однос на дадениот наод и мислење.

(4) Во однос на сослушувањата на вештакот согласно ќе се применуваат одредбите на членот 180 од овој закон.

(5) Вештакот не полага заклетва.

Член 193

(1) На вештакот може да му се наложи да изврши вештачење и надвор од усната расправа. Во тој случај може да се бара вештакот на усната расправа да го образложи својот писмен наод и мислење.

(2) Ако се поставени повеќе вештаци, тие можат својот наод и мислење да го дадат заеднички. Ако не се согласуваат, секој од нив одвоено ќе го изложи својот наод и мислење.

Член 194

(1) Ако наодот и мислењето на вештакот не се јасни или целосни или ако наодите и мислењата на вештакот суштествено се разликуваат или мислењето не е доволно образложено или се појави основано сомневање во точноста на даденото мислење, а тие недостатоци не можат да се отстранат ниту со повторно сослушување на вештаците, ќе се обнови вештачењето со истите или со други вештаци, а може да се побара и мислење од некоја научна или стручна установа.

(2) Мислење од некоја научна или стручна установа може да се бара и тогаш кога поради сложеноста на случајот или поради потребата од вршење анализа може оправдано да се претпостави дека на тој начин ќе се дојде до поточно мислење.

Член 195

(1) Ако вештакот кој е уредно повикан не дојде, а изостанокот не го оправда или дојде, но одбие да вештачи, или кога во оставениот рок не го поднесе својот писмен наод и мислење, може да се казни со глоба во износ од 100 евра во денарска противвредност. Ако поради неоправданиот изостанок на вештакот, поради неговото одбивање да вештачи или поради пропуштањето да го поднесе писмениот наод и мислење настанале трошоци во постапката, може да се определи тие трошоци да ги поднесе вештакот.

(2) Заклучок за плаќање на трошоците донесува службеното лице кое ја води постапката во согласност со службеното лице овластено за решавање на работата, а кај замолениот орган - во согласност со функционерот на тој орган, односно со службеното лице овластено за решавање во слични работи.

(3) Ако вештакот дополнително го оправда својот изостанок, или дополнително го оправда тоа што својот писмен наод и мислење не го поднел навреме, службеното лице кое ја води постапката ќе го поништи заклучокот за трошоците.

(4) Против заклучокот за трошоците донесен врз основа на ставот (1) или (2) на овој член е допуштена посебна жалба.

6. Толкувачи

Член 196

За толкувачите соодветно се применуваат одредбите на овој закон што се однесуваат на вештаците.

7. Увид

Член 197

Увид се врши кога за утврдување на некој факт или за разјаснување на суштествени околности е потребно непосредно забележување на службеното лице кое ја води постапката.

Член 198

(1) Странките имаат право да присуствуваат на увидот. Кои лица покрај странките ќе присуствуваат на увидот, определува службеното лице кое ја води постапката.

(2) Увид може да се изврши и со учество на вештаци.

Член 199

Увидот на предметот што без тешкотија може да се донесе на местото каде што постапката се води, ќе се изврши на тоа место, а во други случаи на местото каде што се наоѓа предметот.

Член 200

(1) Сопственикот, корисникот или владетелот на предметите, на просториите или земјиштата што треба да се разгледаат, или во кои односно на кои се наоѓаат предметите на увидот или преку кои е потребно да се помине, е должен да допушти да се изврши увидот.

(2) Ако лицето од ставот (1) на овој член не допушти да се изврши увид, согласно ќе се применат одредбите на овој закон за одбивање на сведочење.

(3) Кон лицето од ставот (1) на овој член кое без оправдана причина нема да допушти да се изврши увид, можат да се применат истите мерки што се применуваат спрема сведок што ќе одбие да сведочи (член 184 ставови (2), (3) и (4)).

(4) Штетата што е нанесена при вршењето на увидот спаѓа во трошоците на постапката (член 116 став (1)) и ќе му се надомести на сопственикот, корисникот или владетелот, а за тоа донесува заклучок органот што ја води постапката. Против заклучокот е допуштена посебна жалба.

Член 201

Службеното лице кое раководи со увидот ќе внимава увидот да не биде злоупотребен и да не биде повредена ничија деловна, професионална, научна или уметничка тајна.

8. Обезбедување на докази

Член 202

(1) Ако постои оправдан страв дека некој доказ не ќе може подоцна да се изведе или дека неговото изведување ќе биде отежнато, може заради обезбедување на доказите во секоја состојба на постапката, па и пред да се поведе постапката, тој доказ да се изведе.

(2) Обезбедувањето на доказите се врши по службена должност или по предлог од странката, односно од лицето кое има правен интерес.

Член 203

(1) За обезбедување на доказите во текот на постапката е надлежен органот што ја води постапката.

(2) За обезбедување на доказите пред поведувањето на постапката е надлежен органот на чие подрачје се наоѓаат предметите што треба да се разгледаат, односно на чие подрачје престојуваат лицата кои треба да се сослушаат.

Член 204

(1) За обезбедување на доказите се донесува посебен заклучок.

(2) Против заклучокот со кој се одбива предлогот за обезбедување на доказите не е допуштена посебна жалба.

Г л а в а X I I

РЕШЕНИЕ

1. Орган што донесува решение

Член 205

(1) Врз основа на фактите утврдени во постапката, органот надлежен за решавање донесува решение за работата што е предмет на постапката.

(2) Кога за работата решава колегијален орган, тој може да решава кога се присутни повеќе од половината негови членови, а решението го донесува со мнозинство гласови од присутните членови, ако со закон или со друг пропис не е определено посебно мнозинство.

Член 206

(1) Кога со закон или со други прописи засновани врз закон, е определено за една работа да решаваат два или повеќе органи, секој од нив е должен да реши за таа работа.

(2) Овие органи ќе се спогодат кој од нив ќе издаде решение, а во решението мора да биде наведен актот на другиот орган.

Член 207

(1) Кога со закон или во пропис заснован врз закон е определено решение да донесува еден орган со претходна согласност од друг орган, решението се донесува откако другиот орган дал согласност. Органот што донесува решение е должен во своето решение да го наведе актот со кој другиот орган дал или одбил согласност, односно да наведе дека во пропишаниот рок другиот орган ниту дал, ниту одбил согласност.

(2) Кога со закон или со пропис заснован врз закон е определено решение да донесува еден орган во согласност со друг орган, органот што донесува решение го составува и со списите на предметот му го праќа на согласност на другиот орган, кој може да даде согласност со потврда на самото решение или со посебен акт. Во таков случај решението е донесено кога другиот орган дал согласност, а се смета како акт на органот што го донел.

(3) Ставот (2) од овој член соодветно се применува и во случаите кога со закон е пропишано решение да донесува еден орган со потврда или одобрение од друг орган.

(4) Кога со закон или со друг пропис е определено дека надлежниот орган е должен пред донесувањето на решението да прибави мислење од друг орган, решение може да се донесе само по прибавеното мислење.

(5) Органот чија согласност или мислење е потребно за донесување на решение е должен согласноста, односно мислењето да го даде во рок од 15 дена од денот кога му е побарано, ако со посебни прописи не е определен друг рок. Ако овој орган во тој рок не го извести органот што го донесува решението дека дава или одбива согласност, се смета дека дал согласност, а ако не даде никакво мислење, надлежниот орган може да донесе решение и без прибавено мислење ако со посебни прописи поинаку не е определено.

Член 208

Ако службеното лице кое ја водело постапката не е овластено да донесе решение, должно е нацрт на решението да му го поднесе на органот што донесува решение. Ова службено лице го потпишува нацртот на решението.

2. Форма и составни делови на решението

Член 209

(1) Секое решение мора како такво да се означи. По исклучок, со посебни прописи може да се предвиди дека на решението може да му се даде и друг назив.

(2) Решението се донесува писмено. По исклучок, во случаи предвидени со овој закон или со прописи донесени врз основа на закон, решението може да се донесе и усно.

(3) Писменото решение содржи: увод, диспозитив (изрека), образложение, упатство за правно средство, назив на органот, со број и датум, потпис на службеното лице и печат на органот. Во случаите предвидени со закон или со пропис донесен врз основа на закон, решението не мора да содржи одделни делови. Ако решението се обработува механографски, односно во електронска форма наместо потпис и печат содржи факсимил, односно електронски потпис согласно со закон.

(4) Кога решението ќе се објави усно, мора да се издаде и напишено, освен ако со закон поинаку е определено.

(5) Решението мора да и се достави на странката во оригинал или во заверен препис.

Член 210

(1) Уводот на решението содржи: назив на органот што го донесува решението, пропис за надлежноста на тој орган, име на странката и на нејзиниот законски застапник или полномошник, ако го има и кратко означување на предметот на постапката.

(2) Ако решението е донесено од страна на два или повеќе органи, или со согласност, потврда или по прибавено мислење од друг орган, тоа треба да се наведе во уводот, а ако работата ја решил колегијален орган, во уводот се означува денот на седницата на која е решена работата.

Член 211

(1) Со диспозитивот се решава за предметот на постапката во целост и за сите барања на странките за кои во текот на постапката не е решено посебно.

(2) Диспозитивот мора да биде краток и определен, а кога е потребно може да се подели и на повеќе точки.

(3) Со диспозитивот може да се реши и за трошоците на постапката, ако ги имало, определувајќи го нивниот износ и кој е должен да ги плати, на кого и во кој рок. Ако во диспозитивот не се решава за трошоците, ќе се наведе дека за нив ќе се донесе посебен заклучок.

(4) Ако со решението се налага извршување на некакво дејствие, во диспозитивот ќе се определи и рокот во кој треба да се изврши тоа дејствие.

(5) Кога е пропишано дека жалбата не го одлага извршувањето на решението, тоа мора да биде наведено во диспозитивот.

Член 212

(1) Во едноставни работи во кои учествува само една странка, како и во едноставни работи во кои во постапката учествуваат две или повеќе странки, но ниту една не приговара на поставеното барање, а барањето се уважува, образложението на решението може да содржи само кратко излагање на барањето на странката и повикување на правните прописи врз основа на кои е решена работата. Во вакви работи решение може да се издаде и на пропишан образец.

(2) Во други работи образложението на решението содржи: кратко излагање на барањето на странките, утврдената фактичка состојба, по потреба и причините кои биле решавачки при оцената на доказите, причините поради кои не е уважено некое од барањата на странките, правните прописи и причините кои со оглед на утврдената фактичка состојба упатуваат на онакво решение какво што е дадено во диспозитивот. Ако жалбата не го одлага извршувањето на решението, образложението содржи и повикување на прописот кој го предвидува тоа. Во образложението на решението мораат да бидат образложени и оние заклучоци против кои не е допуштена посебна жалба.

(3) Кога надлежниот орган со закон е овластен да ја реши работата по слободна оценка, должен е во образложението, покрај податоците од ставот (2) на овој член, да го наведе тој пропис и да ги изложи причините од кои се раководел при донесувањето на решението. Овие причини не мораат да се наведат кога тоа во јавен интерес со закон е изрично предвидено.

(4) Ако со закон посебно е предвидено дека во решението донесено по слободна оценка, не мораат да се наведат причините од кои органот се раководел при донесувањето на решението, во образложението на решението се наведуваат податоците од ставот (2) на овој член, прописот со кој е овластен органот да ја реши работата по слободна оценка и прописот со кој е овластен дека не мора да ги наведе причините од кои се раководел при донесувањето на решението.

Член 213

(1) Со упатството за правно средство странката се известува дали против решението може да изјави жалба или да поведе управен спор или друга постапка пред суд.

(2) Кога против решението може да се изјави жалба, во упатството се наведува на кого му се изјавува, на кој орган, во кој рок, во колку примероци, износот на административната такса, како и дека може да се изјави и на записник.

(3) Кога против решението може да се поведе управен спор, во упатството се наведува на кој суд се поднесува тужбата и во кој рок, а кога може да се поведе друга постапка пред суд, се наведува судот на кој може да му се обрати и во кој рок.

(4) Кога во решението е дадено погрешно упатство, странката може да постапи според важечките прописи или според упатството. Странката што ќе постапи според погрешно даденото упатство, не може поради тоа да има штетни последици.

(5) Кога во решението не е дадено никакво упатство или упатството е нецелосно, странката може да постапи според важечките прописи, а може во рок од осум дена од денот на приемот на решението да бара од органот што го донел решението да го дополни решението. Во таков случај рокот за жалба, односно за тужба тече од денот на доставувањето на дополнетото решение.

(6) Кога против решението е можно да се изјави жалба, а странката погрешно е упатена дека против тоа решение нема место за жалба, или дека против него може да поведе управен спор, рокот за жалба тече од денот на доставувањето на решението на судот со кое тужбата е отфрлена како недопуштена, ако странката веќе пред тоа не поднела жалба до надлежниот орган.

(7) Кога против решението не е можно да се изјави жалба, а странката е погрешно упатена дека против тоа решение може да се жали, па таа изјавила жалба и поради тоа го пропуштила рокот за поведување на управен спор, овој рок и тече од денот на доставувањето на решението со кое жалбата е отфрлена, ако странката веќе пред тоа не повела управен спор.

(8) По образложението се наведува упатството за правно средство, како посебен составен дел на решението (член 209 став (3)) од овој закон.

Член 214

(1) Решението го потпишува службеното лице кое го донесува.

(2) Решението што го донело колегијално тело на Собранието на Република Македонија, односно колегијален орган на Владата на Република Македонија го потпишува претседателот односно претседавачот, ако со овој или друг закон поинаку не е определено.

(3) Кога колегијалниот орган донел целосно решение на странките им се издава заверен препис од решението, а кога работата ја решил со заклучок, решението се изработува во согласност со тој заклучок и заверен препис од таквото решение им се издава на странките.

Член 215

(1) Кога е во прашање работа што се однесува до поголем број определени лица, може за сите тие лица да се донесе едно решение, но тие мора да бидат именувани во диспозитивот, а во образложението на решението мораат да бидат изложени причините што се однесуваат на секое од нив. Ваквото решение мора да му се достави на секое од тие лица, освен во случајот предвиден во членот 95 од овој закон.

(2) Ако е во прашање работа што се однесува до поголем број лица кои на органот не му се познати, може за сите нив да се донесе едно решение, но тоа мора да содржи такви податоци што од нив да може лесно да се утврди на кои лица се однесува решението (на пример, жители или сопственици на имот во определена улица и слично).

Член 216

(1) Во работи од помало значење во кои се задоволува барањето на странката, а не се засега во јавниот интерес, ниту во интерес на друго лице, решението може да се состои само од диспозитив во вид на забелешка на списокот, ако причините за таквото решение се очигледни и ако поинаку не е пропишано.

(2) Таквото решение, по правило, и се соопштува на странката усно, а на писмено мора да и се издаде ако тоа го бара таа.

(3) Таквото решение, по правило, не содржи образложение, освен ако тоа по природата на работата е потребно. Ваквото решение може да се издаде на пропишаниот образец.

Член 217

(1) Кога е во прашање преземање на исклучително итни мерки, со цел за обезбедување на јавниот мир и безбедност или заради отстранување на непосредна опасност за животот и здравјето на луѓето или за имотот, надлежниот орган, односно овластеното службено лице на надлежниот орган (член 33) од овој закон може да донесе и усно решение.

(2) Органот кој според ставот (1) на овој член донел усно решение, може да го нареди неговото извршување без одлагање.

(3) Органот што донел усно решение е должен да и го издаде на странката во писмена форма најдоцна во рок од осум дена од денот на донесувањето на усното решение.

3. Делумно, дополнително и привремено решение

Член 218

(1) Кога за една работа се решава во повеќе точки, а само некои од нив се дозреани за решавање и кога ќе се покаже како целесообразно за тие точки да се реши со посебно решение, надлежниот орган може да донесе решение само за тие точки (делумно решение).

(2) Делумното решение во однос на правните средства и извршувањето се смета како самостојно решение.

Член 219

(1) Ако надлежниот орган со решението не одлучил за сите прашања што биле предмет на постапката, тој може, по предлог од странката или по службена должност, да донесе посебно решение за прашањата кои со веќе донесеното решение не се опфатени (дополнително решение). Ако предлогот на странката за донесување на дополнително решение е одбиен, против заклучокот за тоа е допуштена посебна жалба.

(2) Ако предметот е доволно расправен, дополнително решение може да се донесе без повторно спроведување на испитна постапка.

(3) Дополнителното решение во однос на правните средства и извршувањето се смета како самостојно решение.

Член 220

(1) Ако според околностите на случајот е неопходно пред завршувањето на постапката да се донесе решение со кое привремено се уредуваат спорни прашања или односи, такво решение се донесува врз основа на податоците што постојат во моментот на неговото донесување. Во таквото решение мора да биде изрично назначено дека е привремено.

(2) Донесувањето на привремено решение по предлог од странката, надлежниот орган може да го услови со давање на обезбедување за штетата што би можела поради извршувањето на тоа

решение да настапи за спротивната странка, во случај основното барање на предлагачот да не е уважено.

(3) Со решението за главната работа што се донесува по окончувањето на постапката, се укинува привременото решение донесено во текот на постапката.

(4) Привремено решение во однос на правните средства и извршувањето, се смета како самостојно решение.

4. Рок за издавање на решение

Член 221

(1) Кога постапката се поведува по барање на странката односно по службена должност, ако е тоа во интерес на странката, а пред донесување на решението не е потребно да се спроведува посебна испитна постапка, ниту постојат други причини поради кои не може да се донесе решение без одлагање (решавање на претходно прашање и друго), надлежниот орган е должен да донесе решение и да и го достави на странката што побрзо, а најдоцна во рок од 15 дена, сметајќи од денот на предавањето на уредното барање, односно од денот на поведувањето постапка по службена должност, ако со посебен пропис не е определен пократок рок. Во другите случаи кога постапката се поведува по повод барање на странката, односно по службена должност ако е тоа во интерес на странката, надлежниот орган е должен да донесе решение и да го достави до странката најдоцна во рок од 30 дена ако со посебен пропис не е определен пократок рок.

(2) Ако надлежниот орган против чие решение е допуштена жалба, не го донесе решението и не го достави до странката во пропишаниот рок, странката има право на жалба како да е одбиено нејзиното барање, доколку со закон поинаку не е утврдено.

(3) По исклучок од ставот (2) на овој член, во случаи утврдени со посебен закон, функционерот кој раководи со органот, односно раководното лице на органот должен е во постапка и под услови пропишани со закон, да одлучи по барањето на странката, ако надлежниот орган не го донесе решението во пропишаниот рок.

5. Исправање на грешки во решението

Член 222

(1) Органот што го донел решението, односно службеното лице кое го потпишало или издало решението, може во секое време да ги исправи грешките во имињата или броевите, пишувањето или сметањето, како и други очигледни неточности во решението или неговите заверени преписи. Исправката на грешки произведува правно дејство од денот од кој произведува правно дејство решението што се исправа.

(2) За исправката се донесува посебен заклучок. Забелешката за исправката се запишува во оригиналот на решението, а ако е можно тоа и во сите заверени преписи што им се доставени на странките. Забелешката ја потпишува службеното лице кое го потпишало заклучокот за исправката.

(3) Против заклучокот со кој веќе донесеното решение се исправа или со кој се одбива предлогот за исправање, е допуштена посебна жалба.

Г л а в а X I I I

ЗАКЛУЧОК

Член 223

- (1) Со заклучок се одлучува за прашања што се однесуваат на постапката.
- (2) Со заклучок се одлучува и за оние прашања што како споредни ќе се појават во врска со спроведувањето на постапката, а кои не се решаваат со решение.

Член 224

- (1) Заклучокот го донесува службеното лице кое го врши она дејствие на постапката при кое се појавило прашањето што е предмет на заклучокот, ако со овој закон или други прописи поинаку не е определено.
- (2) Ако со заклучокот се налага извршување на некое дејствие, ќе се определи и рокот во кој тоа дејствие ќе се изврши.
- (3) Заклучокот им се соопштува на заинтересираните лица усно, а се издава во писмена форма по барање од лицето кое може против заклучокот да изјави посебна жалба или кога може веднаш да се бара извршување на заклучокот.

Член 225

- (1) Против заклучокот може да се изјави посебна жалба, само кога е тоа изрично предвидено со закон. Таквиот заклучок мора да биде образложен и да содржи упатство за жалба.
- (2) Жалбата се изјавува во истиот рок, на ист начин и на ист орган, како и жалбата против решението.
- (3) Заклучоците против кои не е допуштена посебна жалба, заинтересираните лица можат да ги побиваат со жалба против решението, освен ако жалбата против заклучокот со овој закон е исклучена.
- (4) Жалбата не го одлага извршувањето на заклучокот, освен ако со закон или со самиот заклучок поинаку е определено.

ТРЕТ ДЕЛ

ПРАВНИ СРЕДСТВА

Глава XIV

ЖАЛБА

1. Право на жалба

Член 226

- (1) Против решението донесено во прв степен странката има право на жалба, согласно со закон.

(2) Јавниот обвинител, јавниот правобранител и други државни органи, кога со закон се овластени, можат да изјават жалба против решение со кое е повреден закон во корист на поединци или на правно лице, а на штета на јавниот интерес.

2. Надлежност на органите за решавање по жалба

Член 227

(1) Доколку со закон не е утврдено право на жалба на решение на орган на државна управа, може да се поведе управен спор.

(2) По жалба против првостепено решение на орган во состав на органот на државна управа, со својство на правно лице, решава функционерот кој раководи со органот на државната управа.

(3) Против првостепено решение на орган во состав на органот на државната управа, без својство на правно лице, не може да се изјави жалба, но може да се поведе управен спор.

(4) По жалба против првостепено решение на правно и друго лице со јавни овластувања решава органот на државна управа надлежен за соодветната управна област за кое е донесено решението.

(5) Против решение на Владата на Република Македонија не може да се изјави жалба, но може да се поведе управен спор.

(6) Доколку со закон не е пропишано право на жалба на решение од орган над кој органот на државната управа не врши надзор (самостојни државни органи), може да се поведе управен спор.

(7) Во сите случаи во управната постапка кога не е предвиден орган за решавање во втор степен, странката против првостепеното решение може да поведе управен спор.

Член 228

По жалба против решенијата донесени од градоначалникот, решава надлежното министерство.

Член 229

(1) По жалбата против решението донесено врз основа на членовите 207 и 208 од овој закон, решава органот што е надлежен за решавање по жалбата против решение на органот што го издал, односно донел побиваното решение, ако со посебен пропис не е определено по жалбата да решава друг орган. Второстепениот орган може само да го поништи побиваното решение, а не може да го измени.

(2) Ако органот што според ставот (1) на овој член треба да решава по жалбата дал согласност, одобрение или потврда на првостепеното решение, по жалбата решава органот определен со закон, а ако таков орган не е определен, против тоа решение може непосредно да се поведе управен спор.

3. Рок за жалба

Член 230

(1) Жалбата се поднесува во рок од 15 дена од денот на приемот на решението, ако со закон поинаку не е определено.

(2) Рокот за жалба за секое лице и за секој орган на кои им се доставува решението, се смета од денот на доставувањето на решението.

Член 231

(1) Во текот на рокот за жалба решението не може да се изврши. Кога жалбата е прописно изјавена, решението не може да се изврши сè додека решението што е донесено по жалбата не и се достави на странката.

(2) По исклучок, решението може да се изврши во жалбениот рок, како и откако жалбата е изјавена, ако тоа е предвидено со закон, ако се работи за преземање на итни мерки (член 144 точка 4), или ако поради одлагање на извршувањето на некоја странка би и била нанесена штета што не би можела да се надомести. Во последниот случај, може да се бара соодветно обезбедување од странката во чиј интерес се спроведува извршувањето и со ова обезбедување да се услови извршувањето.

4. Содржина на жалбата

Член 232

(1) Во жалбата мора да се наведе решението што се побива, со означување на називот на органот што го донел, како и бројот и датумот на решението. Доволно е жалителот да изложи во жалбата во кој поглед е незадоволен со решението, но жалбата не мора да ја образложи посебно.

(2) Во жалбата можат да се изнесуваат нови факти и нови докази, но жалителот е должен да образложи поради што не ги изнел во првостепената постапка.

(3) Ако во жалбата се изнесени нови факти и нови докази, а во постапката учествуваат две или повеќе странки со спротивни интереси, кон жалбата се прилагаат уште и онолку преписи колку што има такви странки. Во таков случај органот доставува до секоја таква странка препис од жалбата и и остава рок да се изјасни за новите факти и докази. Овој рок не може да биде пократок од осум, ниту подолг од 15 дена.

5. Предавање на жалбата

Член 233

(1) Жалбата непосредно му се предава или му се праќа по пошта на органот што го донел првостепеното решение.

(2) Ако жалбата му е предадена или испратена непосредно на второстепениот орган, тој веднаш му ја испраќа на органот од прв степен.

(3) Жалбата предадена или испратена непосредно на второстепениот орган во однос на рокот, се смета како да му е предадена на првостепениот орган.

6. Работа на првостепениот орган по жалбата

Член 234

(1) Органот од прв степен испитува дали жалбата е допуштена, навремена и изјавена од овластено лице.

(2) Недопуштената, ненавремената или од неовластено лице изјавената жалба органот од прв степен ќе ја отфрли со решение.

(3) Навременоста на жалбата што му е предадена или испратена непосредно на второстепениот орган, органот од прв степен ја цени според денот кога му е предадена, односно испратена на второстепениот орган.

(4) Против решението со кое е отфрлена жалбата врз основа на ставот (2) од овој член, странката има право на жалба. Ако органот што решава по жалбата најде дека жалбата е оправдана, ќе реши истовремено и по жалбата што била отфрлена.

Член 235

(1) Ако органот што го донел решението најде дека жалбата е оправдана, а не е потребно да се спроведува нова испитна постапка, е должен работата поинаку да ја реши и со ново решение да го замени решението што се побива со жалбата.

(2) Против новото решение странката има право на жалба.

Член 236

(1) Ако органот што го донел решението најде по повод жалбата дека спроведената постапка била нецелосна, а дека тоа можело да биде од влијание врз решавањето за работата, е должен постапката да ја надополни согласно со одредбите на овој закон.

(2) Органот што го донел решението ќе ја надополни постапката и тогаш кога жалителот ќе изнесе во жалбата такви факти и докази што би можеле да бидат од влијание за поинакво решение на работата, ако на жалителот морало да му биде дадена можност да учествува во постапката што му претходела на донесувањето на решението, а таа можност не му била дадена, или му била дадена, а тој пропуштил да ја користи, но во жалбата го оправдал тоа пропуштање.

(3) Според резултатот на дополнетата постапка, органот што го донел решението може во границите на барањето на странката да ја реши поинаку работата и со ново решение да го замени решението што се побива со жалбата.

(4) Против новото решение странката има право на жалба.

Член 237

(1) Кога решението е донесено без претходно спроведена посебна испитна постапка што била задолжителна, или кога е донесено според членот 144 точки 1, 2 и 3 на овој закон, но на странката не и била дадена можност да се изјасни за фактите и околностите што се од важност за донесување на решението, а странката во жалбата бара испитната постапка да се спроведе, односно да и се даде можност да се изјасни за таквите факти и околности, првостепениот орган е должен да ја спроведе таа постапка. По спроведувањето на постапката првостепениот орган може да го уважи барањето од жалбата и да донесе ново решение.

(2) Против новото решение странката има право на жалба.

Член 238

(1) Кога органот што го донел решението ќе најде дека поднесената жалба е допуштена, навремена и изјавена од овластено лице, а со ново решение не го заменил решението што се побива со жалбата, должен е без одлагање, а најдоцна во рок од 15 дена од денот на приемот на жалбата, да му ја испрати жалбата на органот надлежен за решавање по жалбата.

(2) Кон жалбата е должен да ги приложи сите списи што се однесуваат на предметот.

7. Решавање на второстепениот орган по жалбата

Член 239

(1) Ако жалбата е недопуштена, ненавремена или изјавена од неовластено лице, а првостепениот орган пропуштил да ја отфрли поради тоа, ќе ја отфрли органот што е надлежен за решавање по жалбата.

(2) Ако жалбата не ја отфрли, второстепениот орган го зема предметот во решавање.

(3) Второстепениот орган може да ја одбие жалбата, да го поништи решението во целост или делумно, или да го измени.

Член 240

(1) Второстепениот орган ќе ја одбие жалбата кога ќе утврди дека постапката што му претходела на решението е спроведена правилно и дека решението е правилно и врз закон засновано, а жалбата неоснована.

(2) Второстепениот орган ќе ја одбие жалбата и кога ќе најде дека во првостепената постапка имало недостатоци, но дека тие се такви што не можеле да имаат влијание врз решавањето на работата.

(3) Кога второстепениот орган ќе најде дека првостепеното решение е врз закон засновано, но поради други причини, а не поради оние кои се наведени во решението, тој во своето решение ќе ги изложи тие причини, а жалбата ќе ја одбие.

Член 241

(1) Ако второстепениот орган утврди дека во првостепената постапка е сторена неправилност која решението го прави ништовно (член 267), ќе го огласи таквото решение за ништовно, како и оној дел од постапката што е извршена по таа неправилност.

(2) Ако второстепениот орган утврди дека првостепеното решение го донел ненадлежен орган, ќе го поништи тоа решение по службена должност и предметот ќе му го достави на надлежниот орган на решавање.

Член 242

(1) Кога второстепениот орган ќе утврди дека во првостепената постапка фактите се нецелосно или погрешно утврдени дека во постапката не се водело сметка за правилата на постапката што би биле од влијание врз решавањето на работата, или дека диспозитивот на побиваното решение е нејасен или е во противречност со образложението, тој ќе ја надополни постапката и ќе ги отстрани изложените недостатоци било сам, било преку првостепениот орган или некој замолен орган. Ако второстепениот орган најде дека, врз основа на фактите утврдени во надополнетата постапка, работата мора да се реши поинаку отколку што е решена со првостепеното решение, тој со свое решение ќе го поништи првостепеното решение и сам ќе ја реши работата.

(2) Ако второстепениот орган најде дека недостатоците на првостепената постапка побрзо и поекономично ќе ги отстрани првостепениот орган, тој со свое решение ќе го поништи првостепеното решение и предметот ќе му го врати на првостепениот орган на повторна постапка. Во тој случај второстепениот орган е должен со своето решение да му укаже на првостепениот орган во кој поглед треба да се надолжни постапката, а првостепениот орган е должен во сè да постапи по второстепеното решение и без одлагање, а најдоцна во рок од 30 дена од денот на приемот на предметот, да донесе ново решение. Против новото решение странката има право на жалба.

(3) Кога второстепениот орган постапува по изјавена жалба против решение кое еднаш било поништено и вратено на повторно решавање, постапувајќи по жалбата, самиот ќе го реши предметот.

Член 243

(1) Ако второстепениот орган утврди дека во првостепеното решение погрешно се оценети доказите, дека од утврдените факти е изведен погрешен заклучок во однос на фактичката состојба, дека погрешно е применет правниот пропис врз основа на кој се решава работата, или ако најде дека врз основа на слободна оцена требало да се донесе поинакво решение, тој со свое решение ќе го поништи првостепеното решение и сам ќе ја реши работата.

(2) Ако второстепениот орган утврди дека решението е правилно во однос на утврдените факти и во однос на примената на законот, но дека целта поради која е донесено решението може да се постигне и со други средства поповолни за странката, тогаш ќе го измени првостепеното решение во таа смисла.

Член 244

(1) Со цел за правилно решавање на работата, второстепениот орган може по повод жалбата да го измени првостепеното решение во корист на жалителот и покрај барањето поставено во жалбата, а во рамките на барањето поставено во првостепената постапка, ако со тоа не се повредува правото на друго лице.

(2) Со истата цел второстепениот орган може по повод жалбата да го измени првостепеното решение на штета на жалителот, но само од некоја од причините предвидени во членовите 263, 266 и 267 на овој закон.

Член 245

(1) Одредбите на овој закон што се однесуваат на решението согласно се применуваат и врз решенијата што се донесуваат по жалбата.

(2) Во образложението на второстепеното решение мораат да се оценат и сите наводи од жалбата. Ако веќе првостепениот орган во образложението на своето решение правилно ги оценил наводите што се изнесуваат во жалбата, второстепениот орган може да се повика на причините на првостепеното решение.

8. Жалба кога првостепеното решение не е донесено

Член 246

(1) Ако жалба изјавила странка по чие барање првостепениот орган не донел решение (член 221 став (2)) од овој закон, второстепениот орган ќе бара првостепениот орган да му ги соопшти причините поради кои не е донесено решение во рокот. Ако најде дека не е донесено решение во

рокот поради оправдани причини, или поради вина на странката, на првостепениот орган ќе му определи рок за донесување на решение, кој не може да биде подолг од 30 дена. Ако причините поради кои не е донесено решение во рокот не се оправдани, второстепениот орган ќе бара првостепениот орган да му ги испрати списите на предметот.

(2) Ако второстепениот орган може да ја реши работата според списите на предметот, ќе донесе свое решение, а ако не може, сам ќе ја спроведе постапката и со свое решение ќе ја реши работата. По исклучок, ако второстепениот орган најде дека постапката побрзо и поекономично ќе ја спроведе првостепениот орган, ќе му наложи да го стори тоа и собраните податоци да му ги достави во определен рок и потоа сам ќе ја реши работата. Ваквото решение е конечно.

9. Рок за донесување решение по жалба

Член 247

(1) Решение по жалбата мора да се донесе и да и се достави на странката штом е тоа можно, а најдоцна во рок од два месеца сметајќи од денот на предавањето на жалбата, ако со посебен пропис не е определен пократок рок.

(2) Ако странката се откаже од жалбата, постапката по жалбата се запира со заклучок.

10. Доставување на второстепено решение

Член 248

Органот што ја решил работата во втор степен го испраќа своето решение, со списите на предметот до првостепениот орган, кој е должен решението да го достави до странките во рок од осум дена од денот на приемот на решението со списите.

Г л а в а XV

ПОВТОРУВАЊЕ НА УПРАВНАТА ПОСТАПКА

1. Поведување на повторување на постапката

Член 249

Постапката окончана со решение против кое нема редовно правно средство во управната постапка (конечно во управната постапка) ќе се повтори, ако:

- 1) се дознае за нови факти, или се најде или се стекне можност да се употребат нови докази кои, сами или во врска со веќе изведените и употребените докази, би можеле да доведат до поинакво решение ако тие факти, односно докази биле изнесени или употребени во поранешната постапка;

- 2) решението е донесено врз основа на лажна исправа или лажен исказ на сведок или вештак, или ако дошло како последица од некакво дело казниво според Кривичниот законик;

- 3) решението се заснова врз пресуда донесена во кривична постапка, а таа пресуда е правосилно укината;

- 4) решението е поволно за странката и е донесено врз основа на неvistинити наводи на странката, со кои органот што ја водел постапката бил доведен во заблуда;

- 5) решението на органот што ја водел постапката се заснова врз некое претходно прашање, а надлежниот орган тоа прашање подоцна го решил поинаку во суштествените точки;

- 6) во донесувањето на решението учествувало службеното лице кое според законот морало да биде изземено;

- 7) решението го донело службеното лице на надлежниот орган што не било овластено за негово донесување;
- 8) колегијалниот орган што го донел решението не решавал во составот предвиден со важечките прописи или ако за решението не гласало пропишаното мнозинство;
- 9) на лицето кое требало да учествува во својство на странка не му била дадена можност да учествува во постапката и
- 10) странката не ја застапувал застапникот по закон, а според законот требало да ја застапува.

Член 250

- (1) Повторување на управната постапка може да бара странката, а органот што го донел решението со кое постапката е окончана може да поведе повторување на постапката по службена должност.
- (2) Поради околностите наведени во членот 249 точки 1, 6, 7 и 8 на овој закон, странката може да бара повторување на постапката само ако без своја вина не била во состојба во поранешната постапка да ги изнесе околностите поради кои бара повторување.
- (3) Од причините наведени во членот 249 точки 6 до 10 на овој закон, странката не може да бара повторување на постапката, ако тие причини без успех биле изнесени во поранешната постапка.
- (4) Јавниот обвинител може да бара повторување на постапката под истите услови како и странката.

Член 251

Ако решението по кое се бара повторување на управната постапка било предмет на управен спор, повторување може да се дозволи само поради оние факти кои органот ги утврдил во поранешната управна постапка, а не и поради оние што ги утврдил судот во својата постапка.

Член 252

- (1) Странката може да бара повторување на постапката во рок од еден месец, и тоа:
- 1) во случајот од членот 249 точка 1 на овој закон - од денот кога странката можела да изнесе нови факти, односно да употреби нови докази;
 - 2) во случаите од членот 249 точки 2 и 3 на овој закон - од денот кога странката дознала за правосилна пресуда донесена во кривичната постапка, а ако постапката не може да се спроведе, од денот кога дознала за запирањето на таа постапка или за околностите поради кои постапката не може да се поведе, односно за околностите поради кои нема можности за кривично гонење;
 - 3) во случајот од членот 249 точка 5 на овој закон - од денот кога странката можела да употреби нов акт (пресуда, решение);
 - 4) во случајот од членот 249 точки 4, 6, 7 и 8 на овој закон - од денот кога странката дознала за причината за повторување и
 - 5) во случајот од членот 249 точки 9 и 10 на овој закон - од денот кога решението и е доставено на странката.
- (2) Ако рокот определен во ставот (1) на овој член би почнал да тече пред да стане решението конечно во управната постапка, тој рок ќе се смета од денот кога решението станало конечно, односно од доставувањето на конечното решение од надлежниот орган.
- (3) По истекот на рокот од пет години од доставувањето на решението на странката, повторување не може да се бара ниту може да се поведе по службена должност.
- (4) По исклучок и по рокот од пет години повторување може да се бара, односно да се поведе само од причините наведени во членот 249 точки 2, 3 и 5 од овој закон.

Член 253

(1) Управната постапка може да се повтори од причините наведени во членот 249 точка 2 на овој закон и ако кривичната постапка не може да се спроведе или ако постојат околности поради кои не може да се поведе постапка.

(2) Пред донесување на заклучокот за повторување на управната постапка од причините наведени во членот 249 точка 2 на овој закон, службеното лице ќе побара известување од органот надлежен за кривично гонење, за тоа дали кривичната постапка е запрена, односно дали постојат околности поради кои постапката не може да се поведе. Службеното лице не мора да побара такво известување ако настапила застареност на кривичното гонење, или ако настапила смрт на лицето на чија кривична одговорност се укажува во барањето за повторување на управната постапка, односно ако околностите поради кои постапката не може да се поведе самото службено лице може со сигурност да ги утврди.

Член 254

Странката е должна во предлогот за повторување на постапката да ги направи веројатни околностите врз кои го заснова предлогот, како и околноста дека предлогот е ставен во законски рок.

2. Решавање за повторување на постапката

Член 255

(1) Предлогот за повторување на постапката странката му го предава или испраќа на органот што за предметот решавал во прв степен или на органот што го донел решението со кое е окончана постапката.

(2) За предлогот за повторување решава оној орган што го донел решението со кое е окончана постапката.

(3) Кога повторување се бара по решение што е донесено во втор степен, првостепениот орган што ќе го прими предлогот за повторување, ќе ги приклучи списите на предметот кон предлогот и ќе му ги испрати на органот што решавал во втор степен.

Член 256

(1) Кога органот што е надлежен за решавање по предлогот за повторување ќе го прими предлогот, должен е да испита дали предлогот е навремен и изјавен од страна на овластено лице, и дали околноста на која се заснова предлогот е сторена веројатна.

(2) Ако условите од ставот (1) на овој член не се исполнети, надлежниот орган со свој заклучок ќе го отфрли предлогот.

(3) Ако условите од ставот (1) на овој член се исполнети, надлежниот орган ќе испита дали околностите, односно доказите што се изнесуваат како причина за повторување се такви што да можат да доведат до поинакво решение, па ако утврди дека не се, ќе го одбие предлогот со свое решение.

Член 257

(1) Ако надлежниот орган не го отфрли ниту одбие предлогот за повторување врз основа на членот 256 од овој закон, ќе донесе заклучок да се дозволи повторување на постапката и ќе определи во кој обем ќе се повтори постапката. Во повторувањето на постапката по службена должност, надлежниот орган ќе донесе заклучок со кој се дозволува повторување, ако претходно утврди дека за повторувањето се исполнети законските услови. Поранешните дејствија во постапката врз кои не влијаат причините за повторување нема да се повторуваат.

(2) Кога тоа според околностите на случајот е можно, а е во интерес на забрзувањето на постапката, надлежниот орган може, штом ќе го утврди постоењето на условите за повторување, да премине на оние дејствија од постапката што треба да се повторат, не донесувајќи посебен заклучок со кој се дозволува повторувањето.

(3) Кога по предлогот за повторување одлучува второстепениот орган, тој сам ќе ги изврши потребните дејствија во повторената постапка, а по исклучок, ако најде дека тие дејствија побрзо и поекономично ќе ги изврши првостепениот орган, ќе му наложи да го стори тоа и материјалот за тоа да му го достави во определен рок.

Член 258

Врз основа на податоците прибавени во поранешната и во повторената постапка, надлежниот орган донесува решение за работата што била предмет на постапката, и со него поранешното решение што било предмет на повторувањето може да го остави во сила или да го замени со ново. Во овој друг случај, а со оглед на сите околности на одделен случај, органот може поранешното решение да го поништи или да го укине.

Член 259

Против заклучокот донесен по предлогот за повторување на постапката, како и против решението донесено во повторената постапка, може да се изјави жалба само кога тој заклучок, односно решение го донел првостепениот орган. Ако заклучокот или решението го донел второстепениот орган, може непосредно да се поведе управен спор.

Член 260

(1) Предлогот за повторување на постапката, по правило, не го одлага извршувањето на решението по кое се бара повторување, но органот што е надлежен за одлучување за предлогот, ако смета дека предлогот за повторување ќе биде уважен, може да реши да се одложи извршувањето додека не се одлучи за прашањето за повторување на постапката.

(2) Заклучокот со кој се дозволува повторување на постапката, го одлага извршувањето на решението против кое е дозволено повторувањето.

Г л а в а XVI

ОСОБЕНИ СЛУЧАИ НА ПОНИШТУВАЊЕ, УКИНУВАЊЕ И МЕНУВАЊЕ НА РЕШЕНИЕ

1. Менување и поништување на решение во врска со управен спор

Член 261

Органот против чие решение навремено е поведен управен спор може до окончувањето на спорот, ако ги уважува сите барања на тужбата, да го поништи или измени своето решение од оние причини од кои судот би можел да го поништи таквото решение, ако со тоа не се повредува правото на странката во управната постапка или на трето лице.

2. Барање за заштита на законитоста

Член 262

(1) Против правосилно решение донесено во работа во која не може да се води управен спор, а судска заштита не е обезбедена ни надвор од управниот спор, јавниот обвинител на Република Македонија има право да поднесе барање за заштита на законитоста, ако смета дека со решението е повреден законот.

(2) Барање за заштита на законитоста според ставот (1) од овој член, може да се поднесе во рок од еден месец од денот кога решението му е доставено на јавниот обвинител на Република Македонија, а ако не му е доставено, во рок од шест месеца од денот на доставувањето на странката.

(3) За барање за заштита на законитоста против решение што во управна постапка го донел орган на државната управа или правно и друго лице на кое со закон му е доверено да врши јавно овластување, решава органот определен со закон кој е надлежен за решавање по жалба против побиваното решение.

(4) По повод барањето за заштита на законитоста, надлежниот орган може да го укине побиваното решение или да го одбие барањето. Против решението донесено по барањето за заштита на законитоста не е допуштена жалба.

3. Поништување и укинување по правото на надзор

Член 263

(1) Решението што е конечно во управната постапка надлежниот орган ќе го поништи по правото на надзор, ако:

- 1) решението го донел стварно ненадлежен орган, а не се работи за случај предвиден во членот 267 точка 1 на овој закон;
- 2) во истата работа порано е донесено правосилно решение со кое таа управна работа е решена поинаку;
- 3) решението го донел еден орган без согласност, потврда, одобрение или мислење на друг орган, а ова е потребно според законот или друг пропис заснован врз закон;
- 4) решението го донел месно ненадлежен орган и
- 5) решението е донесено како последица од принуда, изнуда, уцена, притисок или од друго недозволено дејствие.

(2) Решението што е конечно во управната постапка, може да се укине по правото на надзор, ако со него очигледно е повреден материјалниот закон. Во работите во кои учествуваат две или повеќе странки со спротивни интереси, решението може да се укине само по согласност на заинтересираните странки.

(3) Ако за донесувањето на решение е надлежен орган на државната управа, а решението го донело Собранието на Република Македонија, или Владата на Република Македонија, тоа решение не може да се поништи врз основа на ставот (1) точка 1 од на овој член, поради тоа што не го донел надлежен орган.

Член 264

(1) Решението може да го поништи или да го укине по правото на надзор второстепениот орган. Ако нема второстепен орган, решението може да го поништи или да го укине органот што е овластен со закон да врши надзор над работата на органот што го донел решението.

(2) Надлежниот орган донесува решение за поништување на решението по службена должност, по барање од странката, од јавниот обвинител или од јавниот правобранител, а решение за укинување по службена должност или по барање од јавниот обвинител или јавниот правобранител.

(3) Решение за поништување врз основа на членот 263 став (1) точки 1, 2 и 3 од овој закон, може да се донесе во рок од три години, а врз основа на членот 263 став 1 точка 4 од овој закон - во рок од една година од денот кога решението станало конечно во управната постапка. Решение за укинување врз основа на членот 263 став 2 од овој закон, може да се донесе во рок од една година од денот кога решението станало конечно во управната постапка.

(4) Решение за поништување на решението врз основа на членот 263 став (1) точка 5 од овој закон, може да се донесе без оглед на роковите утврдени во ставот (3) од овој член.

(5) Против решението донесено врз основа на членот 263 на овој закон, не е допуштена жалба, туку против него може непосредно да се поведе управен спор.

4. Укинување и менување на правосилно решение со согласност или по барање на странката

Член 265

(1) Ако со правосилно решение странката стекнала некое право, а органот што го донел тоа решение смета дека во тоа решение неправилно е применет материјалниот закон, може да го укине или да го измени решението заради негово усогласување со законот, само ако странката која врз основа на тоа решение стекнала право се согласи со тоа и ако со тоа не се повредува правото на трето лице. Согласноста на странката е задолжителна и за измена на штета на странката на правосилното решение со кое на странката и е определена обврска.

(2) Под условите од ставот (1) на овој член, а по барање на странката, може да се укине или измени и правосилно решение кое е неповолно за странката. Ако органот најде дека нема потреба да се укине или измени решението, должен е за тоа да ја извести странката.

(3) Измената на решението врз основа на овој член дејствува само во иднина.

(4) Решението врз основа на ставовите (1) и (2) од овој член, го донесува првостепениот орган што го донел решението, а второстепениот орган само кога со свое решение одлучил заработата. Ако тој орган е укинат или престанал да биде надлежен во работата за која се работи, решението го донесува органот што е надлежен за таа работа во време на донесувањето на решението.

(5) Жалба против новото решение донесено врз основа на овој член е допуштена само ако тоа решение го донел првостепениот орган. Ако решението го донел второстепениот орган, односно ако решението на првостепениот орган е конечно, против тоа решение може да се поведе управен спор.

5. Вонредно укинување

Член 266

(1) Извршното решение може да се укине само ако тоа е потребно со цел за отстранување на тешка и непосредна опасност по животот и здравјето на луѓето, јавната безбедност, јавниот мир и поредок или по јавниот морал, ако тоа не би можело да се отстрани успешно со други средства со кои помалку би се засегнувало во стекнатите права. Решението може да се укине само делумно, во обем колку што е неопходно да се отстрани опасноста или да се заштитат наведените општи јавни интереси.

(2) Ако решението го донел првостепениот орган, тоа решение може, во смисла на ставот (1) од овој член, да го укине второстепениот орган, а ако нема второстепен орган, органот што со закон е овластен да врши надзор над работата на органот што го донел решението.

(3) Против решението со кое се укинува поранешното решение е допуштена жалба, само кога тоа решение го донел првостепен орган. Во спротивно, против таквото решение може непосредно да се поведе управен спор.

(4) Странката која поради укинување на решението трпи штета има право на надоместок само на стварната штета. За решавање по барањето за надоместокот на штетата е надлежен во прв степен судот кој според Законот за управните спорови би бил надлежен за решавање на управниот спор против решение донесено врз основа на овој член. За износот на надоместокот судот решава по свое уверување, земајќи ги предвид сите околности на случајот.

6. Огласување на решението за ништовно

Член 267

За ништовно се огласува решението:
1) кое во управната постапка е донесено во работа од судска надлежност, или во работа за која воопшто не може да се решава во управната постапка;
2) кое со своето извршување би можело да се предизвика некое дело казниво според Кривичниот законик и во други закони;
3) чие извршување воопшто не е можно;
4) што го донел органот без претходно барање на странката (член 129), а со кое решение странката дополнително, изречно или молкум не се согласила и
5) што содржи неправилност, која според некоја изречна законска одредба е предвидена како причина за ништовност.

Член 268

(1) Решението може во секое време да се огласи за ништовно по службена должност, или по предлог од странката или од Јавниот обвинител на Република Македонија.

(2) Решението може да се огласи за ништовно во целост или делумно.

(3) Решението го огласува за ништовно органот што го донел или второстепениот орган, а ако нема второстепен орган, органот што со закон е овластен да врши надзор над работата на органот што го донел решението.

(4) Против решението со кое некое решение се огласува за ништовно или се одбива предлогот на странката или на Јавниот обвинител на Република Македонија за огласување на решението за ништовно е допуштена жалба. Ако нема орган што решава по жалбата, против таквото решение може непосредно да се поведе управен спор.

7. Правни последици од поништувањето и укинувањето

Член 269

(1) Со поништувањето на решението и со огласувањето за ништовно се поништуваат и правните последици што ги произвело таквото решение.

(2) Со укинување на решението не се поништуваат правните последици што решението веќе ги произвело, но се оневозможува натамошно произведување на правни последици од укинатото решение.

(3) Органот кој ќе дознае за решение со кое е повреден законот, а повредата може да биде причина за повторување на постапката, односно за поништување, укинување или менување на решението, должен е без одлагање за тоа да го извести органот надлежен за поведување постапка и за донесување решение.

ЧЕТВРТИ ДЕЛ

ИЗВРШУВАЊЕ

Г л а в а XVII

1. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 270

(1) Решението донесено во управната постапка се извршува откако ќе стане извршно.

(2) Првостепеното решение станува извршно со:

- 1) истекот на рокот за жалба, ако жалба не е изјавена;
- 2) доставување на странката, ако жалба не е допуштена;
- 3) доставување на странката, ако жалбата не го одлага извршувањето и
- 4) доставување на странката на решението со кое жалбата се отфрла или се одбива.

(3) Второстепеното решение со кое е изменето првостепеното решение станува извршно кога ќе и се достави на странката.

(4) Ако во решението е определено дека дејствието што е предмет на извршувањето може да се изврши во оставениот рок, решението станува извршно со истекот на тој рок. Ако со решението не е определен рок за извршување на дејствието, решението станува извршно во рок од 15 дена од денот на донесувањето на решението. Определениот рок за извршување на решението, односно пропишаниот рок од 15 дена за извршување почнува да тече од денот кога решението, во смисла на ставовите (2) и (3) од овој член, ќе стане извршно.

(5) Извршувањето може да се спроведе и врз основа на порамнување, но само против лице кое учествувало во порамнувањето.

(6) Ако решението се однесува на две или повеќе странки што во постапката учествуваат со идентични барања, жалбата само од една таква странка, ја спречува извршноста на решението.

Член 271

(1) Заклучокот донесен во управната постапка се извршува откако ќе стане извршен.

(2) Заклучокот против кој не може да се изјави посебна жалба, како и оној против кој може да се изјави посебна жалба што не го одлага извршувањето на заклучокот, станува извршен со соопштувањето односно со доставувањето на странката.

(3) Кога со закон или со самиот заклучок е определено дека жалбата го одлага извршувањето на заклучокот, заклучокот станува извршен со истекот на рокот за жалба, ако жалба не е изјавена, а ако е изјавена - со доставувањето на решението до странката со кое жалбата се отфрла или се одбива.

(4) Во другите случаи заклучокот станува извршен под условите пропишани за извршност на решението во членот 270 ставови (3), (4) и (6) на овој закон.

(5) Одредбите на овој закон за извршувањето на решението, важат и за извршувањето на заклучокот.

Член 272

Извршувањето на решението донесено во управната постапка, се спроведува заради остварување на парични побарувања или непарични обврски.

Член 273

(1) Кога постои можност извршувањето да се спроведе на повеќе начини и со примена на разни средства, извршувањето ќе се спроведе на оној начин и со примена на она средство кое доведува до целта, а што е за извршеникот најповолно.

(2) Во неработни денови, во денови на државни и други празници и неработни денови кои се празнуваат, како и ноќе, дејствијата на извршување можат да се спроведат само ако постои опасност од одлагање и ако органот што го спроведува извршувањето издал писмен налог за тоа.

Член 274

(1) Извршувањето се спроведува против лице кое е должно да ја исполни обврската (извршеник).

(2) Извршувањето се спроведува по службена должност или по предлог од странката.

(3) По службена должност извршувањето се спроведува кога тоа го налага јавниот интерес. Извршувањето што е во интерес на странката се спроведува по предлог од странката (барател на извршувањето).

Член 275

(1) Извршувањето на решението се спроведува по административен пат (административно извршување), а во случаите предвидени со овој закон - по судски пат (судско извршување).

(2) Административното извршување го спроведуваат органите на државната управа според одредбите на овој закон, односно на посебен закон, а судското извршување - надлежниот суд според прописите што важат за судското извршување.

Член 276

(1) Извршувањето заради исполнување на непарична обврска на извршеникот, се спроведува по административен пат.

(2) Извршувањето заради исполнување на парични обврски, се спроведува по судски пат. По исклучок, извршувањето заради исполнување на парични обврски од примањата по основа на работен однос, може да се спроведе по административен пат по согласноста на извршеникот.

Член 277

(1) Административното извршување го спроведува органот што решавал за работата во прв степен, ако со посебен пропис не е определен за тоа друг орган.

(2) Административното извршување на решенијата на оние органи што не се со закон овластени самите да ги извршуваат своите решенија, го дозволува и го спроведува органот на државната управа во чија надлежност спаѓаат работите на општата управа, ако со закон не е определена надлежност на друг орган.

(3) Органот за внатрешни работи е должен да му даде на органот надлежен за спроведување на извршувањето, на негово барање, помош во спроведувањето на извршувањето.

Член 278

(1) Органот надлежен за спроведување на административното извршување донесува по службена должност или по барање од барателот на извршувањето заклучок за дозвола на извршувањето. Со заклучокот се утврдува дека решението што треба да се изврши станало извршно и се определува начинот на извршувањето. Против овој заклучок е допуштена жалба до надлежниот второстепен орган.

(2) Заклучокот за дозвола на извршувањето на решението што е донесено во управна работа по службена должност, органот надлежен за спроведување на административното извршување е должен да го донесе без одлагање кога таквото решение станало извршно, а најдоцна во рок од 30 дена сметајќи од денот кога решението станало извршно, ако со посебни прописи поинаку не е определено. Недонесувањето на заклучок до тој рок, не ја исклучува обврската за негово донесување.

(3) Кога административното извршување не го спроведува органот што решавал во прв степен, барателот на извршувањето поднесува предлог за извршување до органот што го донел решението што треба да се изврши. Ако решението станало извршно, органот става на решението потврда дека станало извршно (потврда на извршноста) и го доставува заради извршување до органот надлежен за извршување. Тие истовремено ќе предложат начин на извршување.

(4) Кога по службена должност ќе се спроведе извршување на решение на орган, правни и други лица кое не се овластени за спроведување на извршувањето, тие заради извршување се обраќаат до органот надлежен за извршување на начинот пропишан во ставот (3) на овој член.

Член 279

(1) Административното извршување што го спроведува органот што решавал за работата во прв степен, се спроведува врз основа на решението што станало извршно и на заклучокот за дозвола на извршувањето.

(2) Административното извршување што го спроведува некој друг орган, се спроведува врз основа на решението на кое е ставена потврда на извршноста и на заклучокот за дозвола на извршувањето.

Член 280

(1) Во постапката на административното извршување, може да се изјави жалба која се однесува само на извршувањето, а со неа не може да се побива правилноста на решението кое се извршува.

(2) Жалбата му се изјавува на надлежниот второстепен орган. Жалбата не го одлага започнатото извршување. Во поглед на рокот за жалба и на органот надлежен за решавање по жалбата, се применуваат одредбите од членовите 227 до 231 на овој закон.

Член 281

(1) Административното извршување ќе се запре по службена должност и спроведените дејствија ќе се поништат, ако се утврди дека обврската е извршена, дека извршувањето не било воопшто допуштено, дека било спроведено спрема лице кое не е во обврска, или ако барателот на извршувањето се откаже од своето барање, односно ако извршниот наслов е поништен или укинат.

(2) Административното извршување ќе се одложи, ако се утврди дека во однос на извршувањето на обврската е дозволен почек, или наместо привремено решение што се извршува е донесено решение за главната работа кое се разликува од привременото решение. Одлагањето на извршувањето го одобрува органот што го донел заклучокот за дозвола на извршувањето.

Член 282

(1) Глобата изречена според овој закон се извршува согласно со Законот за прекршоците.

(2) Глобата се наплатува во корист на Буџетот на Република Македонија.

Член 283

(1) Кога треба да се спроведе судско извршување на решение донесено и во управната постапка, органот чие решение треба да се изврши става на решението потврда на извршноста (член 278 став (3)) и му го доставува заради извршување на судот надлежен за извршување.

(2) Решението донесено во управната постапка што содржи потврда на извршноста е основа за судското извршување. Тоа извршување се спроведува според прописите што важат за судското извршување.

2. ИЗВРШУВАЊЕ НА НЕПАРИЧНИ ОБВРСКИ

Член 284

Извршувањето заради остварување на непарични обврски на извршеникот се спроведува преку други лица или по пат на принуда.

а) Извршување преку други лица

Член 285

(1) Ако обврската на извршеникот се состои во извршување на дејствие што може да го изврши и друго лице, а извршеникот не го изврши воопшто или не го изврши во целост, ова дејствие ќе се изврши преку друго лице на трошок на извршеникот. Извршеникот мора претходно да биде опоменат на тоа.

(2) Во таков случај, органот што го спроведува извршувањето може со заклучок да му наложи на извршеникот однапред да го положи износот што е потребен за намиравање на трошоците на извршувањето, а пресметката да се изврши дополнително. Заклучокот за полагање на овој износ е извршен.

б) Извршување по пат на принуда

Член 286

(1) Ако извршеникот е должен нешто да допушти или да трпи, па постапува спротивно на таа обврска, или ако предмет на извршување е дејствие на извршеникот што не може наместо него да го изврши друго лице, органот што го спроведува извршувањето ќе го принуди извршеникот на исполнување на обврската со поднесување на барање за поведување на прекршочна постапка.

(2) Органот што го спроведува извршувањето најпрвин ќе му се закани на извршеникот со примена на принудно средство, ако својата обврска не ја изврши во определениот рок. Ако извршеникот во текот на тој рок преземе некое дејствие спротивно на својата обврска, или ако определениот рок безуспешно истече, принудното средство на заканата ќе се изврши веднаш, а истовремено ќе се определи нов рок за извршување на дејствието.

Член 287

Ако извршувањето на непарична обврска, не може воопшто или не може навремено да се спроведе со примена на средствата предвидени во членовите 285 и 286 на овој закон, извршувањето, според природата на обврската, може да се спроведе и со непосредна принуда, доколку со пропис е допуштено такво извршување.

Член 288

(1) Кога врз основа на решение е спроведено извршување, а решението подоцна е поништено или изменето, извршеникот има право да бара да му се врати она што му е одземено, односно да се врати во состојбата која произлегува од новото решение.

(2) За барањето на извршеникот решава органот што го донел заклучокот за дозвола на извршувањето.

Г л а в а XVIII

ИЗВРШУВАЊЕ ЗАРАДИ ОБЕЗБЕДУВАЊЕ И ПРИВРЕМЕН ЗАКЛУЧОК

1. Извршување заради обезбедување

Член 289

(1) Заради обезбедување на извршувањето може со заклучок да се дозволи извршување на решението и пред тоа да стане извршно, ако без тоа би можело да биде осуетено или значително отежнато извршувањето по извршноста на решението.

(2) Ако се работи за обврски што се извршуваат принудно само по предлог од странката, предлагачот мора опасноста од осуетување или отежнување на исполнувањето да ја стори веројатна, а органот може извршувањето од ставот (1) на овој член да го услови со давање на обезбедување согласно со членот 220 став (2) на овој закон.

(3) Против заклучокот донесен по предлог од странката за извршување заради обезбедување, како и против заклучокот донесен по службена должност, е допуштена посебна жалба. Жалбата против заклучокот со кој е определено извршување заради обезбедување не го одлага спроведувањето на извршувањето.

Член 290

(1) Извршување заради обезбедување може да се спроведува по административен или судски пат.

(2) Кога извршувањето заради обезбедување се спроведува по судски пат, судот постапува според прописите што важат за судското извршување.

Член 291

Извршување на привременото решение (член 220) може да се спроведе само во оној обем и во оние случаи доколку е допуштено извршување заради обезбедување (членови 289 и 290).

2. Привремен заклучок за обезбедување

Член 292

(1) Ако постои или е сторена веројатна обврската на странката, а постои опасност дека обврзаната странка со располагање со имотот, со договор со трети лица или на друг начин ќе го осуети или значително ќе го отежне извршувањето на односната обврска, органот надлежен за донесување на решение за обврската на странката, може пред донесувањето на решението за таа обврска да донесе привремен заклучок со цел за обезбедување на извршување на обврската. При донесувањето на привремен заклучок, надлежниот орган е должен да води сметка за одредбата на членот 273 од овој закон и да го образложи заклучокот.

(2) Донесувањето привремен заклучок може да се услови со давање на обезбедувањето предвидено во членот 220 став (2) од овој закон.

(3) Во однос на привремениот заклучок донесен врз основа на ставот 1 на овој член, ќе се применуваат одредбите на членот 289 став (3) и членот 290 од овој закон.

Член 293

(1) Ако со правосилно решение е утврдено дека правно не постои обврска на странката за чие обезбедување бил донесен привремениот заклучок, или на друг начин е утврдено дека барањето за донесување на привремен заклучок било неоправдано, предлагачот во чија корист е донесен привремениот заклучок ќе и ја надомести на спротивната странка штетата што и е причинета со донесениот заклучок.

(2) За надоместокот на штетата од ставот (1) на овој член решава органот што го донел привремениот заклучок.

(3) Ако во случајот од ставот (1) на овој член е очигледно дека привремениот заклучок бил издејствуван од злонамера против предлагачот, може да се поднесе барање за поведување на прекршочна постапка.

Г л а в а XVIII - а

ПОСЕБНИ ОДРЕДБИ КОГА ПО ИСКЛУЧОК СЕ ПРИМЕНУВА ЧЛЕНОТ 221 СТАВ (3) ОД ОВОЈ ЗАКОН

Член 293-а

(1) Доколку надлежниот орган не донесе решение во рокот пропишан со материјалниот закон, подносителот има право во рок од три работни дена од истекот на тој рок, да поднесе барање до писарницата на функционерот кој раководи со органот, односно раководното лице на органот кој постапува по поднесокот, за донесување на решение по поднесеното барање.

(2) Функционерот кој раководи со органот, односно раководното лице на органот, кој постапува по поднесокот од членот 293-а став (1) на овој закон е должен да донесе решение најдоцна во рок од пет работни дена од приемот на барањето со кое ќе го уважи или одбие барањето.

(3) Доколку функционерот кој раководи со органот не донесе решение во рокот од ставот (2) на овој член, подносителот на барањето може да го извести Државниот управен инспекторат во рок од пет работни дена.

(4) Државниот управен инспекторот е должен во рок од десет дена од денот на приемот на известувањето од ставот (3) на овој член да изврши надзор во надлежниот орган дали е спроведена постапката согласно со законот и во рок од три работни дена од денот на извршениот надзор го информира подносителот на барањето за преземените мерки.

(5) Инспекторот од државниот управен инспекторат по извршениот надзор согласно со закон донесува решение со кое го задолжува функционерот кој раководи со органот во рок од десет дена да одлучи по поднесеното барање, односно да го одобри или одбие барањето и да го извести инспекторот за донесениот акт. Кон известувањето се доставува копие од актот со кој одлучил по поднесеното барање.

(6) Доколку функционерот кој раководи со органот не одлучи во рокот од ставот (5) на овој член, инспекторот ќе поднесе барање за поведување на прекршочна постапка за прекршок утврден во Законот за управната инспекција и ќе определи дополнителен рок од пет работни дена, во кој функционерот кој раководи со органот ќе одлучи по поднесеното барање за што во истиот рок ќе го извести инспекторот за донесениот акт. Кон известувањето се доставува копија од актот со кој одлучил по поднесеното барање. Инспекторот во рок од три работни дена го информира подносителот на барањето за преземените мерки.

(7) Доколку функционерот кој раководи со органот не одлучи и во дополнителниот рок од ставот (6) на овој член, инспекторот во рок од три работни дена ќе поднесе пријава до надлежниот јавен обвинител и во тој рок го информира подносителот на барањето за преземените мерки.

(8) Доколку инспекторот не постапи по известувањето од ставот (4) на овој член, подносителот на барањето во рок од пет работни дена има право да поднесе приговор до писарницата на

директорот на Државниот управен инспекторат. Доколку директорот нема писарница, барањето се поднесува во писарницата на седиштето на Државниот управен инспекторат.

(9) Директорот на Државниот управен инспекторат е должен во рок од три работни дена да го разгледа приговорот од ставот (8) на овој член и доколку утврди дека инспекторот не постапил по известувањето од подносителот на барањето согласно со ставовите (4) и (5) и/или не поднесе пријава согласно со ставовите (6) и (7) на овој член, директорот на Државниот управен инспекторат ќе поднесе барање за поведување на прекршочна постапка за прекршок утврден во Законот за управната инспекција за инспекторот и ќе определи дополнителен рок од пет работни дена во кој инспекторот ќе изврши надзор во надлежниот орган дали е спроведена постапката согласно со законот и во рок од три работни дена од денот на извршениот надзор да го информира подносителот на барањето за преземените мерки.

(10) Доколку инспекторот не постапи и во дополнителниот рок од ставот (9) на овој член, директорот на Државниот управен инспекторат ќе поднесе пријава до надлежниот јавен обвинител против инспекторот и во рок од три работни дена ќе го информира подносителот на барањето за преземените мерки.

(11) Во случајот од ставот (10) на овој член, директорот на Државниот управен инспекторат, веднаш, а најдоцна во рок од еден работен ден, ќе овласти друг инспектор да го спроведе надзорот веднаш.

(12) Во случаите од ставот (11) на овој член, директорот на Државниот управен инспекторат во рок од три работни дена го информира подносителот на барањето за преземените мерки.

(13) Доколку директорот на Државниот управен инспекторат не постапи согласно со ставот (9) од овој член, подносителот на барањето може да поднесе пријава до надлежниот јавен обвинител во рок од осум работни дена.

(14) Доколку функционерот кој раководи со органот не одлучи во рокот од ставот (7) на овој член, подносителот на барањето може да поведе управен спор пред надлежниот суд.

(15) Постапката пред Управниот суд е итна.

ПЕТТИ ДЕЛ

СПРОВЕДУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ, НАДЗОР И ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Г л а в а XIX

СПРОВЕДУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ

Член 294

(1) Во државните органи, органите на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје, правни и други лица на кои со закон им е доверено вршење на јавни овластувања, ако со закон поинаку не е определено, овластување за преземање на дејствија во управната постапка (член 37), може да му се даде на службеното лице кое има пропишана стручна подготовка.

(2) Органите од ставот (1) на овој член, се должни на соодветен начин да објават кои службени лица се овластени за решавање во управните работи (член 33), а кои за преземање на дејствија во постапката пред донесувањето на решение (член 37).

(3) Со закон ќе се пропише која стручна подготовка е потребна за вршење на работите од ставот (1) на овој член, како и начинот на проверување на стручната подготовка за преземање на дејствија во постапката.

Член 295

(1) Функционерот кој раководи со органот на државната управа, односно орган на управување во правното или друго лице на кое со закон му е доверено вршење на јавни овластувања надлежен за водење на постапката е должен да се грижи во органот односно во правното или друго лице на кое со закон му е доверено вршење на јавни овластувања правилно да се применува овој закон, а особено управните работи да се решаваат во пропишаните рокови, како и да се грижи за стручно усовршување на службените лица кои работат врз решавање на управните работи.

(2) Функционерот кој раководи со органот на државната управа, односно органот на управување во правното или друго лице на кое со закон му е доверено вршење на јавни овластувања е должен најмалку еднаш годишно да ја известува Владата на Република Македонија за работата на решавањето во управната постапка.

(3) Службеното лице на органот кое ја води управната постапка е одговорно, ако по негова вина дојде до неизвршување на определени процесни дејствија.

Член 296

(1) За спроведувањето на овој закон се грижи органот на управата надлежен за работите на државната управа.

(2) Функционерот кој раководи со органот на управата надлежен за работите на државната управа со упатство ќе ги пропише обрасците за поканите, доставниците, наредбите за доведување, записници, записниците во вид на книга, решенијата од членот 212 став (1) и членот 216 став (3) на овој закон, уверенијата од членовите 174 и 175 на овој закон, а по потреба и за другите акти во управната постапка.

Г л а в а XX

НАДЗОР

Член 296-а

(1) Органите од членот 1 на овој закон кога во управните работи, непосредно применувајќи ги прописите, решаваат за правата, обврските или правните интереси на странките, задолжително водат евиденција за податоците што се однесуваат на решавањето на управните работи (во натамошниот текст: управна статистика).

(2) Органите од членот 1 на овој закон за податоците кои се однесуваат на управната статистика се должни да доставуваат извештаи на секои шест месеца до Министерството за информатичко општество и администрација.

(3) Министерот за информатичко општество и администрација ја пропишува содржината, начинот и формата на водење на евиденцијата на управната статистика, како и содржината на извештаите од ставот (2) на овој член.

Член 297

(1) Инспекциски надзор над спроведувањето на одредбите на овој закон, како и на прописите донесени врз основа на него, врши управната инспекција.

(2) Организацијата и надлежноста на управната инспекција од ставот (1) на овој член се уредува со закон .

Г л а в а XXI

ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 298

Решавањето на предметите во управната постапка започнато пред денот на влегувањето во сила на овој закон, ќе продолжи во согласност со одредбите на овој закон.

Член 299

Функционерот кој раководи со органот на државната управа, надлежен за работите на државната управа, ќе ги пропише обрасците од членот 296 став (2) на овој закон, во рок од шест месеца од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 300

До денот на влегувањето во сила на упатството за пропишување на обрасците од членот 296 став (2) на овој закон, во управната постапка ќе се применуваат постојните обрасци.

Член 301

Со денот на влегувањето во сила на овој закон, престанува да се применува Законот за општата управна постапка (“Службен лист на ФНРЈ” број 52/56 и “Службен лист на СФРЈ” број 10/65, 4/77, 11/78 и 9/86) и да важи Законот за изменување и дополнување на Законот за општата управна постапка (“Службен весник на Република Македонија” број 44/2002).

Член 302

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во “Службен весник на Република Македонија”.

ОДРЕДБИ	ОД	ДРУГИ	ЗАКОН	И
Закон за изменување и дополнување на весник на	на	Република Македонија“	бр.	110/2008):
Член				26
Подзаконскиот акт предвиден со овој закон ќе се донесе во рок од три месеца од денот на влегувањето во сила на овој закон.				
Закон за изменување и дополнување на весник на	на	Република Македонија“	бр.	51/2011):
Член				15
Започнатите постапки пред денот на влегувањето во сила на овој закон ќе се завршат согласно со прописите кои важеле до денот на влегувањето во сила на овој закон.				
Член				16

Законите со кои се уредуваат прашањата во врска со управната постапка ќе се усогласат со овој закон во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.